

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2022/50

Karar Sayısı : 2022/107

Karar Tarihi : 28/9/2022

R.G.Tarih-Sayı : 27/12/2022-32056

İPTAL DAVASINI AÇAN: İstanbul Milletvekili Engin ALTAY, Manisa Milletvekili Özgür ÖZEL, Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ ile birlikte 133 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 31/3/2022 tarihli ve 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

I. A. 5. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının;

1. İkinci cümlesinde yer alan “...*kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş...*” ve “...*ad çekme suretiyle tespit edilir.*” ibarelerinin,

2. Üçüncü ve dördüncü cümlelerinin,

3. Beşinci cümlesinde yer alan “*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*” ibaresinin,

4. Yedinci cümlesinin,

5. Sekizinci cümlesinde yer alan “*Ancak, bu...*” ibaresinin,

B. 6. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının değiştirilen ikinci cümlesinde yer alan “...*ad çekme suretiyle...*” ve “...*hâkim, kurulun başkanıdır.*” ibarelerinin,

2. Birinci fıkrasına eklenen üçüncü cümlede yer alan “*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*” ibaresinin,

C. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un;

1. 65. maddesinin;

a. Başlığının “*Bakanlara ilişkin yasaklar:*” şeklinde değiştirilmesinin,

b. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde ve ikinci fıkrasında yer alan “...*Başbakan ve...*” ibarelerinin madde metninden çıkarılmasının,

2. 66. maddesinde yer alan “...*Başbakan,...*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının,

3. 155. maddesinin başlığının “*Bakanların yasaklara uymamaları:*” şeklinde değiştirilmesinin,

Ç. 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun'a eklenen geçici 24. maddenin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 11., 13., 14., 17., 36., 37., 67., 68., 69., 79. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi,

II. 11. maddesi kapsamında 19/1/2012 tarihli ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu'nun 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "...Başbakan,..." ibaresinin değerlendirilmesi suretiyle;

A. Anılan fıkranın Cumhurbaşkanı'na ilişkin propaganda yasaklarının varlığını öngördüğünün yorumlu kararla tespit edilmesi,

B. Fıkranın Cumhurbaşkanı'na ilişkin propaganda yasaklarının varlığını öngörmediği sonucuna varılması hâlinde ise ilk genel seçimlere yönelik propaganda döneminden önce yürürlüğe girecek şekilde -hukuki boşluğun giderilmesi amacıyla- mevzuata Cumhurbaşkanı'na ilişkin propaganda yasaklarına dair açık bir hükmün konulması için yasama organına çağrı yapılması,

talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrası şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra:31/3/2022-7393/5 md.) İl seçim kurulu bir başkan ve iki asıl üye ile iki yedek üyeden oluşur. İl seçim kurulu başkanı ve asıl üyeleri ile yedek üyeleri, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle tespit edilir. Ad çekmede ilk çıkan hâkim başkan, sonraki iki hâkim asıl ve son çıkan iki hâkim yedek üye olarak belirlenir. Ad çekmeye katılacak hâkim sayısının beşten az olması durumunda, bu hâkimler arasında ad çekme işlemi yapıldıktan sonra eksik kalan asıl ve yedek üyeler en kıdemli hâkimden başlayarak belirlenir. Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise başkan ve asıl üyeler ile yedek üyeler en kıdemli hâkimden başlayarak belirlenir. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar. Hâkimlerin kıdemî, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir. Ancak, bu kıdemî belirlenmesinde, kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanlar diğerlerinden kıdemsiz sayılırlar."

2. 6. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen ikinci cümlesi ve anılan fıkraya eklenen üçüncü cümle şöyledir:

"(Değişik cümle:31/3/2022-7393/6 md.) İlçelerde, ilçede görev yapan kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, merkez ilçelerde ise aynı nitelikleri haiz hâkimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle belirlenen hâkim, kurulun başkanıdır. (Ek cümle:31/3/2022-7393/6 md.) Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise en kıdemli hâkim kurulun başkanıdır."

3. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un;

a. Başlığı değiştirilen ve birinci fıkrasının birinci cümlesi ile ikinci fıkrasında yer alan “...Başbakan ve...” ibarelerinin madde metninden çıkarıldığı 65. maddesi şöyledir:

“Bakanlara ilişkin yasaklar:

Madde 65 – (Değişik birinci fıkra: 19/2/1987-3330/5 md.)

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde (...) bakanlarla, milletvekilleri, yurt içinde yapacakları seçim propagandası ile ilgili gezileri makam otomobilleri ve resmi hizmete tahsis edilen vasıtalarla yapamazlar. Bu maksatla yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla törenler yapılamaz ve resmi ziyafet verilemez.

Yukarıda yazılı süre içinde (...) Bakanlar seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında bu kanun hükümleriyle bağlıdırlar.”

b. “...Başbakan,...” ibaresinin madde metninden çıkarıldığı 66. maddesi şöyledir:

“Memurların gezilere katılma yasağı:

Madde 66 – (Değişik: 19/2/1987-3330/6 md.)

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar geçen süre içinde (...) bakanlar, milletvekilleri ve adayların seçim propagandası ile ilgili olarak yapacakları gezilere hiç bir memur katılamaz.”

c. Başlığı değiştirilen 155. maddesi şöyledir:

“Bakanların yasaklara uymamaları:

Madde 155 – (Değişik : 23/1/2008-5728/302 md.)

64, 65 ve 66 ncı maddelerde yazılı yasaklara uymayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

4. 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun’a eklenen geçici 24. madde şöyledir:

“Geçici Madde 24- (Ek:31/3/2022-7393/12 md.)

İl seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanları, bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde, 15 inci ve 18 inci maddelerde bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişikliklere göre yeniden belirlenir. Bu şekilde belirlenen başkan ve üyeler, önceki başkan ve üyelerin görev süresini tamamlar.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

1. 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 15. maddesi şöyledir:

“Sınıflar ve kıdem:

Madde 15 – (Değişik: 22/12/2005 - 5435/6 md.)

Hâkimlik ve savcılık mesleği; üçüncü sınıf, ikinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf olmak üzere dört sınıfa ayrılır.

Birinci sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren üç yıl süre ile başarılı görev yapmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini yitirmemiş hâkim ve savcılar birinci sınıf olurlar.

Hâkim ve savcıların kıdemleri, buldukları sınıf ve dereceye göre belirlenir ve o sınıf ve dereceye atandıkları tarihten itibaren hesaplanır. Bir üst sınıf veya derecede bulunanlar alt sınıf veya derecede bulunanlardan kıdemli sayılırlar. Ancak, bu hesaplama yapılırken, 9 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre adaylığa diğer kamu görevlerinde iktisap ettikleri derece ve kademe üzerinden atananların, bu derece ve kademeleri ile o görevlerde geçen süreleri dikkate alınmaz.

Bulunulan sınıf ve derecenin aynı olması hâlinde sırasıyla, bu sınıf veya dereceye yükselme tarihi, adaylığa başlama tarihi, mesleğe başlama tarihi, meslek öncesi eğitim sonu yazılı sınav puanı dikkate alınarak kıdem durumu belirlenir. Bunların da aynı olması hâlinde, doğum tarihi önce olan kıdemli sayılır.”

2. 6271 sayılı Kanun'un "Propaganda" başlıklı 13. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“(4) Propaganda döneminde Başbakan, bakanlar ve milletvekilleriyle ilgili yasaklara ilişkin hükümler dâhil olmak üzere propagandaya dair diğer hususlarda 298 sayılı Kanun hükümleri kıyasen uygulanır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 21/4/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Gülbin AYNUR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 5. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 15. Maddesinin Değiştirilen Birinci Fıkrasının; İkinci Cümlesinde Yer Alan "...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş..." ve "...ad çekme suretiyle tespit edilir." İbarelerinin, Üçüncü ve Dördüncü Cümlelerinin, Beşinci Cümlesinde Yer Alan "Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise..." İbaresinin, Yedinci Cümlesinin ve Sekizinci Cümlesinde Yer Alan "Ancak, bu..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

3. 298 sayılı Kanun'da seçimlere ilişkin temel hükümler düzenlenmektedir. Söz konusu Kanun'un 1. maddesine göre anılan hükümler özel kanunlarına göre yapılacak Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulmasında uygulanmaktadır.

4. Kanun'un 9. maddesinde seçim işlerinin seçim kurullarınca yürütüleceği belirtildikten sonra 10. maddesinde seçim kurullarının hangileri olduğu düzenlenmiş olup bu kapsamda anılan

maddenin birinci ve ikinci fıkralarında Ankara'da bir Yüksek Seçim Kurulu (YSK), her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulunun bulunacağı; il merkezlerinde ayrıca bir merkez ilçe seçim kurulunun oluşturulacağı hükme bağlanmıştır.

5. Kanun'un 15. maddesine göre il seçim kurulları, tamamı hâkim sıfatını taşıyan bir başkan ile iki asıl ve iki yedek üyeden oluşmaktadır. Söz konusu kurullarda görev yapacak başkan ile asıl ve yedek üyeler; il merkezinde görev yapan hâkimler arasından, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca iki yılda bir, ocak ayının son haftasında belirlenmektedir.

6. Kanun'un 16. maddesinde ise il seçim kurullarının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; il seçim çevresi içinde seçimin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek, ilçe seçim kurullarına oy sandıklarını ve bu Kanun'da yazılı diğer seçim araç ve gereçlerini göndermek, ilçe seçim kurullarının oluşturulmasına, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak, ilçe seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları cevaplandırmak, aday beyanname veya listelerini almak ve ilan etmek, bunlar hakkında yapılacak itirazları incelemek ve bu beyanname veya listelerden kanuna göre muteber olmayanlar hakkında karar vermek, geçici ve kesin aday listelerini yerlerine göndermek ve ilan etmek, ile bağlı ilçe seçim kurullarından gelen tutanakları birleştirerek il seçim çevresi için bir tutanak düzenlemek il seçim kurullarının görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

7. 30/11/2017 tarihli ve 7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 7. maddesinde YSK teşkilatının merkez ve taşra birimlerinden oluştuğu belirtilmiş; taşra teşkilatının ilçe ve yurt dışı ilçe seçim kurullarına bağlı seçim müdürlüklerinden oluştuğu, YSK'nın gerekli görülen illerde il seçim kuruluna bağlı seçim müdürlüğü kurabileceği hüküm altına alınmıştır.

8. Anılan Kanun'un personele ilişkin hükümlerin düzenlendiği 10. maddesinde seçim müdürü ve seçim müdür yardımcılarının YSK personeli arasında yapılacak veya yaptırılacak yazılı ve sözlü sınav sonucuna göre YSK başkanı tarafından atanması; bu görevlere atanacaklarda hukuk fakültesi veya siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olma şartının aranması öngörülmüş; ayrıca seçim kurulu başkanlarının kendilerine bağlı seçim müdürü ve diğer personelin disiplin amiri olduğu hükme bağlanmıştır. Kanun'un 11. maddesinde de il ve ilçe seçim müdürlüklerinin seçim kurulu başkanlıklarınca bu Kanun ve 298 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yönetileceği ve yılda en az bir defa denetleneceği belirtilmiştir.

9. Bu itibarla seçim müdürlüklerinin seçim konusunda yetişmiş ve bu alanda uzman kamu görevlilerinden oluşan kuruluşlar olduğu ve kuruldukları yerdeki seçim kuruluna bağlı olarak görev ifa ettikleri anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

10. Dava dilekçesinde özetle;

- Seçim kurullarının oluşumunda benimsenen *kıdem* esasının çok sayıda seçimin gerçekleştirildiği yetmiş iki yıllık yerleşik bir uygulamaya dayalı, demokratik siyasal hayatla özdeşleşmiş, seçme ve seçilme haklarının yargısal güvencesi olan temel ilkelerden biri olduğu, bu hususta seçim hukukunun içtihadı bir birikiminin bulunduğu, seçim kurullarının en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimlerden belirlenmesi ölçütünün kıdem esasını sağlamadığı, nitekim kıdem ölçütünün bir hâkimin sınıfı ne olursa olsun liyakat,

birikim ve tecrübesini öncelerken sınıf ölçütünün seçim kurullarının daha önce hiç seçim tecrübesi olmayan hâkimlerden oluşabilmesine yol açtığı, böylece siyasal özgürlüklerin korunması sorumluluğunun seçim hukuku gibi oldukça teknik ve karmaşık bir alanda henüz yeterli deneyim ve birikime kavuşmamış olan hâkimlerin üzerine yüklendiği, bu durumun seçim hâkimlerinin kararlarını siyasetin veya siyasi partilerin etkisine açık hâle getirebileceği,

- Ayrıca kurullarla il seçim kurulu başkan ve üyelerinin ad çekme yöntemiyle belirlenmesi öngörülmekle birlikte ad çekmeye en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş tüm hâkimlerin mi yoksa bu niteliklere sahip olup da sadece istekli olanların mı dâhil edileceğinin belirli olmadığı, bu bağlamda eski düzenlemeye göre kıdemli hâkimler bakımından seçim kurulunda yer almanın bir tercih değil Anayasa ve kanundan doğan bir görev olduğu, hâkimlere bu hususta bir tercih hakkı tanınmasının zaten iş yükü yoğun olan hâkimlerin bu kurullarda görev almaktan imtina etmelerine neden olabileceği,

- Kurullarla getirilen düzenlemelerle bir ilde birinci sınıf hâkimlerin bulunmasına rağmen seçim kurulu başkan ve üyelerinin daha tecrübesiz ve kıdemsiz hâkimlerden oluşmasının mümkün kılındığı, anayasal ilkelere ve liyakat esasına uygun eski düzenlemenin değiştirilmesine neden ihtiyaç duyulduğuna dair objektif ve makul hiçbir gerekçe ortaya konulmadığı, bu itibarla kurulların kamu yararı amacıyla bağdaşmadığı gibi hukuki istikrarı ve öngörülebilirliği de zedelediği, istikrarın zaten karışık ve teknik olan seçim hukukunda seçmenlerin tereddüde düşmemesi bakımından özel bir öneminin bulunduğu, bu sebeple kanun koyucunun seçim kurullarının oluşumunda değişiklik yapan kurullar bakımından oldukça hassas davranması gerektiği,

- Ülkenin tüm il ve ilçelerinde kurullarda gösterilen niteliklere sahip hâkimlerin görev yaptığını söylemenin mümkün olmadığı, bu durumlarda kurulların oluşumunun daha önceden olduğu gibi kıdem esasıyla belirlenmesinin öngörüldüğü, bunun ise aslında eski sistemde bir sorunun bulunmadığına ve dolayısıyla kurulların getirilmesindeki önemli bir çelişkiye işaret ettiği,

- Olağanüstü hâl sürecinde mevcut hâkimlerin üçte birinin ihraç edildiği ve ardından on binden fazla yeni hâkimin objektif olarak şüpheli denilebilecek koşullarda göreve başlatıldığı, bu hâkimlerin pek çoğunun daha önce iktidar partisi teşkilatının çeşitli kademelerinde görev yaptığı düşünüldüğünde düzenlemeyle kamu yararının değil, belirtilen hâkimlerin seçim kurullarında görev almasını sağlamaya yönelik bireysel bir çıkarın gözetildiğinin anlaşıldığı, özellikle 2017 yılında görev yapan YSK üyelerinin görev süresinin kanunla uzatılması sonrasında YSK'nın hukuka açık şekilde aykırı ve seçim sonuçlarını etkileyen kararlarının bulunduğu, bu itibarla kurulların demokratik hukuk devleti ile seçimlerin bağımsız ve tarafsız yargı güvencesi altında yapılması ilkeleriyle bağdaşmadığı,

- Seçimlerin yönetiminden ve seçim uyuşmazlıklarının çözümünden sorumlu kurullardan biri olan il seçim kurullarının oluşumunun şeffaflık, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkelerine uygunluğunun Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin de bir gereği olduğu, kaldı ki bu kurulların yalnızca tarafsız ve bağımsız olarak hareket etmelerinin yeterli olmayıp tarafsız ve bağımsız olmadıkları yönünde bir algı ve görüntünün de oluşturulmaması gerektiği, nitekim yapacakları yargılamanın adilliğinin aynı zamanda buna bağlı olduğu,

belirtilerek kurulların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 36., 67., 79. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Birinci Fıkranın İkinci Cümlesinde Yer Alan "...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş..." ve "...ad çekme suretiyle tespit edilir." İbareleri

a. Anlam ve Kapsam

11. 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasında il seçim kurulunun oluşumu düzenlenmiştir. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde il seçim kurullarında başkan veya üye olarak görev yapacak hâkimlerin taşınması gereken nitelikler ile bu başkan ve üyelerin ne şekilde belirleneceğine dair usul gösterilmiştir.

12. Bu kapsamda anılan cümlede il seçim kurulu başkanı ve asıl üyeleri ile yedek üyelerinin iki yılda bir, ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle tespit edileceği hükme bağlanmış olup cümlede yer alan "...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş..." ve "...ad çekme suretiyle tespit edilir." ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

13. Anılan fıkranın önceki hâlinde il seçim kurulu başkanının il merkezinde görev yapan en kıdemli hâkim, asıl üyelerinin de merkez ilçe seçim kurulu başkanlarından sonra gelen en kıdemli iki hâkim olması, bunun yanı sıra kurulun hâkimlerden iki de yedek üyesinin bulunması hükme bağlanmaktaydı. Dolayısıyla eski düzenlemede il seçim kurullarında başkan ve asıl üye olarak görev yapacak hâkimlerin kıdem esasına göre belirlenmesi öngörülmesine karşın yedek üyelerin ne şekilde belirleneceğine dair herhangi bir ölçüte yer verilmemekteydi.

14. Dava konusu kurullarla il seçim kurullarında başkan ve asıl üye olarak görev yapacak hâkimlerin birincil olarak kıdem esasına göre belirlenmesi usulüne son verilmekte olup yedek üye olan hâkimlerin belirlenmesi de bir usule bağlanmaktadır. Buna göre kurullarla söz konusu hâkimlerin tamamının kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olanlar arasından ad çekme suretiyle tespit edilmesi usulü benimsenmiştir.

15. 2802 sayılı Kanun'un 15. maddesinde hâkimlik ve savcılık mesleğinin üçüncü sınıf, ikinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf olmak üzere dört sınıfa ayrıldığı belirtilmiş; birinci sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren üç yıl süre ile görevini başarıyla yapmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini yitirmemiş hâkim ve savcılarının birinci sınıf olacakları hüküm altına alınmıştır.

16. Dava konusu "...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş..." ibaresinde il seçim kurullarında başkan veya asıl ya da yedek üye olarak görev yapabilecek hâkimlerin en az birinci sınıfa ayrılmış olması öngörüldüğünden, birinci sınıfa ayrılmış olanların yanı sıra daha üst bir sınıf olan birinci sınıf hâkimlerin de bu kurullarda görev yapabileceği açıktır.

17. Hâkim ve savcılarının birinci sınıfa ayrılabilmesi için gereken şartlar ise söz konusu Kanun'un 32. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde uyarınca birinci dereceye yükselmek, hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yılını doldurmak, bilimsel güç ve yeteneği ile hizmet ve meslekteki başarısına göre emsali arasında temayüz etmiş olmak, yer değiştirme cezası almamış olmak, kınama, kademe ilerlemesinin durdurulması veya derece yükselmesinin durdurulması cezalarını aynı neviden olmasa bile birden fazla almamış olmak, mesleğin vakar ve onuruna dokunan ya da kişisel haysiyet ve itibarını kıran veya görevle ilgili herhangi bir suçtan affa uğramış olsa bile hüküm giymemiş olmak hâkim ve savcılarının birinci sınıfa ayrılabilmesi için gereken şartlardır.

18. Diğer yandan hâkim ve savcılara sıfat ile görevlerinin gereklerine uymayan hâl ve hareketlerinin tespit edilmesi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca verilebilecek disiplin cezaları

Kanun'un 62. maddesinde gösterilmiştir. Anılan maddede ağırlık derecesine göre söz konusu cezalar; uyarma, aylıktan kesme, kınama, kademe ilerlemesini durdurma, derece yükselmesini durdurma, yer değiştirme ve meslekten çıkarma olarak belirlenmiştir.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

19. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasında vatandaşların kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir; ikinci fıkrasında seçimlerin ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı yönetimi ve denetimi altında yapılacağı hükme bağlanarak seçimlerin temel ilkelerine yer verilmiştir.

20. Anayasa'nın 79. maddesinin seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağını belirten birinci fıkrasından sonra YSK'nın görev ve yetkilerini düzenleyen ikinci fıkrasında da *"Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama..."* görevinin YSK'ya ait olduğu belirtilmiştir. Anılan maddede vurgulanan *seçimlerin dürüstlüğü ilkesi*, 67. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ilkeleri kapsadığı gibi onları ön plana çıkarmaktadır. Anılan ilkeler de dürüstlük ilkesini somutlaştırmakta, onunla birleşmekte ve bütünleşmektedir (AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 8).

21. Diğer yandan Anayasa'nın 79. maddesinin üçüncü fıkrasında YSK'nın dışında diğer seçim kurullarına da yer verilmiş ve bu kapsamda *"Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir."* hükmü öngörülmüştür.

22. Anılan maddenin dördüncü fıkrasında da YSK'nın oluşumu, üyelerinin seçimi ile başkan ve başkan vekilinin seçimi düzenlenmiş ve bu kapsamda *"Yüksek Seçim Kurulu yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler, salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir başkan ve bir başkanvekili seçerler."* hükmüne yer verilmiştir.

23. Anayasa'nın anılan maddesinde YSK'nın oluşumu, YSK'nın başkan ve üyelerinin nitelikleri ile bunların seçilme usulü ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesine rağmen seçimlerin yönetim ve denetiminde görev alması öngörülen diğer seçim kurullarının neler olduğuna, oluşumuna, başkan ve üyelerinin nitelikleri ile bu kişilerin hangi yöntemle belirleneceğine dair bir hükme yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu hususların anayasal ilkelere aykırı olmamak kaydıyla kanun koyucunun takdirine bırakıldığı anlaşılmaktadır. Ancak kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde ve özellikle seçimler için Anayasa'da öngörülen ilkeleri gözönünde tutarak kullanması gerekir.

24. Bu bağlamda seçim kurullarının nelerden ibaret olduğu 298 sayılı Kanun'un 10. maddesinde gösterilmiş olup her seçim çevresinde oluşturulması öngörülen il seçim kurulları da bunlar arasında yer almaktadır.

25. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

26. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabilirse amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

27. Açıklanan hâl dışında bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 102).

28. Bu itibarla Anayasa'ya uygunluk denetiminde kuralın öngörülmesindeki kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenir. Başka bir ifadeyle bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken kamu yararı konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, yalnızca kuralın kamu yararı amacıyla çıkarılıp çıkarılmadığının denetimiyle sınırlıdır (AYM, E.2016/140, K.2017/92, 12/4/2017, §§ 6,7; E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, §§ 10, 11).

29. Dava konusu kuralların gerekçesinde; değişiklikle birlikte il seçim kuruluna yedek üye seçimine ilişkin belirsizliğin giderildiği, ayrıca seçimlerin adil ve şeffaf biçimde yapılmasında etkin bir rol oynayan il seçim kurulunun tartışmalara mahal vermeksizin kura ile oluşturulmasının öngörüldüğü ifade edilmiştir. Diğer yandan bir hâkimin disipline ilişkin özlük durumunun onun aynı zamanda mesleki yükümlülük ve sorumlulukları ile görevine gösterdiği özen seviyesi hakkında fikir veren bir yönünün de bulunduğu gözetildiğinde belirli görevleri yürütecek hâkimler bakımından kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış olmanın bir nitelik şartı olarak aranması doğaldır. Bu itibarla kuralların kamu yararına yönelik olmadığı söylenemez. Kuralların uygulanması hâlinde kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususu ise yerindeliğe ilişkin olup anayasa yargısı denetiminin kapsamı dışında kalmaktadır.

30. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de *belirlilik* ilkesidir. Bu ilkeye göre kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

31. Dava konusu "...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş..." ibaresinde öngörülen il seçim kurulu başkan ve üyelerinde aranacak niteliklerden olan *birinci sınıfa ayrılma niteliklerinin* neler olduğu ile *kınama cezasından daha ağır disiplin cezalarının* hangilerinin olduğu 2802 sayılı Kanun'da gösterilmiştir. Öte yandan anılan Kanun'un hâkimliğin sınıf ve derecelerini düzenleyen hükümlerinden kuralda yer alan *en az birinci sınıfa ayrılmış* ifadesiyle neyin kastedildiği ve hangi sınıfların buna dâhil olduğu hususu da herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir. Ayrıca ad çekmeye katılım için aranan söz konusu şartlar il seçim kurullarının oluşturulacağı tüm il merkezlerinde görev yapan bütün hâkimler bakımından geçerli olup eşit ve objektif bir biçimde uygulanabilecek niteliktedir. Başka bir anlatımla ad çekmeye dâhil edilecekler

bakımından belirli bir seçim çevresine veya gruba yönelik, subjektif ya da istisnai bir düzenleme öngörülmemiştir.

32. Dava konusu “...ad çekme suretiyle tespit edilir.” ibaresinde belirtilen ad çekme işleminin kim tarafından ne zaman ve hangi esaslar çerçevesinde yapılacağına dair hususlar 298 sayılı Kanun’un 15. maddesinin kuralların da yer aldığı birinci fıkrasında gösterilmiş olup bu kapsamda ad çekme işleminin adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca (komisyon) ve iki yılda bir ocak ayının son haftasında gerçekleştirilmesi; adı çekilen ilk hâkimin başkan, sonraki iki hâkimin asıl ve son iki hâkimin de yedek üye olması öngörülmüştür.

33. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde uygulamada keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir, öngörülebilir ve nesnel nitelikte bir düzenleme öngören, diğer yandan ihdasında kamu yararının dışında bir amaç güdüldüğü söylenemeyen kuralların hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

34. Daha önce de belirtildiği gibi Anayasa’nın 67. maddesinin ikinci fıkrası ile 79. maddesinin birinci fıkrasında seçimlerin yargı organlarının genel yönetimi ve denetimi altında yapılması öngörülmektedir.

35. *Seçimlerin yönetimi* seçim kararının alınmasından seçim sonuçlarının kesinleşmesine kadarki süreçte yapılan, seçimin düzenle geçmesi için gereken tedbirlerin alınması, seçme yeterliğine sahip kişilerin belirlenmesi, adaylıkların değerlendirilmesi, oy verme işlerinin yürütülmesi ile oyların sayımı, dökümü ve tutanağa bağlanması gibi iş ve işlemleri içeren faaliyetlerin tümünü, *seçimlerin denetimi* ise seçim süresince ve seçimden sonra seçime dair işlem ve kararların denetlenmesini ve buna ilişkin uyuşmazlıkların çözümünü ifade etmektedir.

36. Seçimlerin yönetimi ve denetiminden sorumlu olan ve kuralla ad çekme suretiyle belirlenmesi öngörülen, bu şekilde iki yıl süreyle görev yapacak olan il seçim kurulu başkanı ve üyeleri kendi mesleklerini de bağımsızlık ve tarafsızlık esaslarına göre yerine getirmekle yükümlü bulunan, dolayısıyla böyle bir görev anlayışına sahip olan/olması gerektiği kabul edilen, belirtilen esaslar çerçevesinde Türk milleti adına yargı yetkisini kullanan mahkemelerdeki yargılamaları yapan, hâkimlik sıfatına ve teminatına sahip kişilerdir.

37. Diğer yandan il seçim kurullarının yasama ve yürütme organlarıyla organik bir bağlantılarının bulunmadığı, organik ve işlevsel açıdan bağımsız oldukları, dolayısıyla ad çekme suretiyle belirlenerek burada görevlendirilen hâkimlerin bu görevlerini ifa ederken yasama ve yürütmeden emir ve talimat almalarına yol açabilecek bir yapı ile düzenlenmedikleri de görülmektedir.

38. Ayrıca anılan Kanun’un 27. maddesinde YSK, il ve ilçe seçim kurullarının başkanı ile asıl ve yedek üyelerinin, görevlerine başlamadan önce kurul önünde birer birer “*Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim*” şeklinde ant içmeleri hükme bağlanmıştır. Kanun’un 133. ve devamı maddelerinde ise seçim kurulları başkan ve üyeleri tarafından da işlenebilecek nitelikteki seçim suçları ve cezaları ayrı bir bölüm hâlinde düzenlenmiş olup bu kapsamda 138. maddede bu Kanun’un uygulanmasıyla görevli veya bu Kanun’a göre görevlendirilen kimselerin görevlerini herhangi bir şekilde kötüye kullanmaları hâlinde fiilleri bu Kanun’da ayrı bir suç olarak düzenlenmemiş ise 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 257. maddesine göre verilecek cezanın altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla anılan görevleri ifa edecek kişilerin bağımsızlık ve tarafsızlıklarının temini için gerekli yasal düzenlemelerin de bulunduğu görülmektedir.

39. Bu itibarla ad çekme yöntemiyle belirlenen il seçim kurullarının başkan veya üyelerinin bu görevlerini bağımsız ve tarafsız olarak yapmasını sağlamaya yönelik gerekli ve yeterli güvencelerin bulunduğu gözetildiğinde kurulla öngörülen ad çekme yönteminin seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılması ilkesini zedeleyen bir yönünün olduğu söylenemez.

40. Seçimlere ilişkin anayasal ilkelerden biri de seçimlerin dürüstlüğüdür. Anılan ilke seçim sürecinin özgür bir ortamda, şeffaflık içinde, adil, tarafsız bir biçimde ve kanunlara uygun olarak yürütülmesini gerektirir. Bu ise seçimin yönetim ve denetiminden sorumlu olan, dolayısıyla bu konularda işlem tesis etme ve karar verme yetkisi bulunan kurulların gerek yapısal oluşum gerekse işleyiş itibarıyla bu amacı gerçekleştirmeye elverişli ve yeterli niteliklere sahip kılınmasıyla, kendisine yüklenen görevleri gereği gibi, başka bir deyişle etkin bir şekilde yerine getirebilmesiyle mümkün olabilir. Bu itibarla anılan kurulların seçim mevzuatını uygulama konusunda belirli bir yeterliğe ve yetkinliğe sahip kişilerden oluşturulması gerekir.

41. İl seçim kurulu başkanı veya üyesi olarak görev yapacak kişiler hâkimler arasından belirlenmektedir. Bir meslek olarak hâkimliğin, belirli bir hukuk alanındaki mevzuatın yorumlanması, uygulanması, bu alanda ortaya çıkan bir uyuşmazlığın ilgili hukuk kuralları çerçevesinde çözümlenmesi hususunda belirli bir yeterliğe sahip olmayı gerektirdiği açıktır.

42. Dava konusu kurulla il seçim kurulunda başkan veya üye olarak görev yapabilecek hâkimler için aranan niteliklere bakıldığında bunların bir yandan mesleki tecrübeye işaret eden belirli bir kıdemi, diğer yandan mesleki yeterliğe işaret eden liyakati ve ayrıca mesleki sorumluluk bilincini gösteren disiplini esas alan özellikleri barındırdığı görülmektedir.

43. Öte yandan kurulla öngörülen nitelikleri taşıyan hâkimlerin görev aldıkları il seçim kuruluna bağlı olarak çalışmak üzere seçim konusunda teknik yönden donanımlı, bu alanda uzmanlaşmış seçim müdürlükleri kurulmasına imkân tanıyan yasal düzenlemelerin bulunduğu, bu itibarla anılan hâkimlerin seçim mevzuatı ile kendilerine yüklenen görevleri etkin bir şekilde yürütebilmesini, seçimleri düzen içinde yönetebilmesini sağlamaya yönelik hizmet desteğiyle donatıldığı da görülmektedir.

44. Tüm bu hususlar gözetildiğinde il seçim kurulunda başkan veya üye olarak görev yapabilecek hâkimler için öngörülen söz konusu niteliklerin seçimlerin yönetim ve denetiminin etkin bir şekilde yürütülebilmesi gerekliliğiyle bağdaşmadığı söylenemez.

45. Bu itibarla il seçim kurullarında görev alacak hâkimlerin kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olanlar arasından ad çekme suretiyle tespit edilmesini öngören kurulların Anayasa'da güvence altına alınan seçimlerin düzen içinde yönetimini ve dürüstlüğü zedeleyen bir yönü de bulunmamaktadır.

46. Açıklanan nedenlerle kurullar, Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kurulların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

4. Birinci Fıkranın Üçüncü Cümlesi

47. 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının dava konusu üçüncü cümlesinde ad çekmede ilk çıkan hâkimin başkan, sonraki iki hâkimin asıl ve son çıkan iki hâkimin ise yedek

üye olarak belirleneceği öngörülmüştür. Buna göre dava konusu kuralla il seçim kurulu başkanı ile asıl ve yedek üyelerinin belirlenmesinde ad çekme işleminin sıra itibarıyla hukuki sonuçları düzenlenmektedir.

48. İl seçim kurulunda başkan veya asıl ya da yedek üye olarak görev yapmak üzere ad çekme işlemine katılan ve bunun sonucunda adı çekilen hâkimlerden hangilerinin anılan görevlerden hangisini yürüteceği, başka bir ifadeyle kurulda hangi sıfatla yer alacağına neye, hangi esasa göre belirleneceğinin düzenlenmesi anayasal bir konu olmayıp anayasal sınırlar içinde kalmak kaydıyla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Dolayısıyla anılan hususun belirlenmesi ve bu kapsamda ad çekmede ilk çıkan hâkimin başkan, sonraki iki hâkimin asıl ve son çıkan iki hâkimin de yedek üye olarak öngörülmesi kanun koyucunun takdirindedir. Bu bağlamda anayasallık denetimi bakımından önemli olan husus ise kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde ve özellikle seçimler için Anayasa'da öngörülen ilkeleri gözönünde tutarak kullanıp kullanmadığıdır.

49. Kural uyarınca il seçim kurulu başkanı hâkimlik mesleği bakımından üyelerden daha kıdemli olabileceği gibi başkanın daha kıdemsiz olması da mümkündür.

50. Yasal düzenlemelere bakıldığında il seçim kurullarının yasama ve yürütme organlarıyla organik bir bağlantısının bulunmadığı, yasama ve yürütmeden emir ve talimat almalarına yol açabilecek bir yapı olmaksızın oluşturulduğu görülmektedir. Kurulun ve bu kapsamda onun oluşumunda yer alan başkan ve üyelerin yasama ve yürütme organları karşısındaki bağımsızlığının seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılmasının sağlanmasının olmazsa olmaz şartlarından biri olduğu açıktır. Bununla birlikte tek başına bu şartın gerçekleştirilmesi yeterli olmayıp kurulun başkan ve üyelerinin birbirlerine karşı, başka bir deyişle kurul içindeki bağımsızlığının da temin edilmiş olması bu bakımdan önemli ve gerekli bir unsurdur. Nitekim kurulu oluşturan kişilerin kurul içindeki bağımsızlığının sağlanamamış olması kuruldan çıkacak bir kararın sonucunu etkileyebileceğinden böyle bir durumda gerçek anlamda bir yargı yönetim ve denetiminin gerçekleştirildiğinden söz edilemeyecektir. Bu itibarla il seçim kurulunun başkan ve üyelerinin birbirleri karşısındaki bağımsızlığını zedeleyecek nitelikteki düzenlemeler Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

51. Bu bağlamda kuralda öngörülen düzenlemenin il seçim kurulunda başkan veya üye olarak görev yapacak kişilerin bağımsızlığını zedeleyen bir yönünün bulunup bulunmadığının ortaya konulabilmesi için bu kişilerin mensubu oldukları hâkimlik mesleğinin özelliği ile kurulun yapısına, işleyişine, karar alma usul ve esaslarına ilişkin diğer düzenlemelerin gözönünde bulundurulması gerekir.

52. İl seçim kurulunun başkan ve üyelerinin gerek seçim kurulunda yürüttükleri görevleri gerekse aynı süreçte sürdürdükleri hâkimlik görevleri bakımından -birbirlerine göre kıdem durumları her ne olursa olsun- aralarında hiyerarşik bir bağ, astlık-üstlük ilişkisi bulunmamaktadır. Başka bir deyişle her iki görev alanı itibarıyla anılan kişilerin birbirleri üzerinde emir ve talimat verme, denetleme, disiplin, atama, terfi gibi yetkileri bulunmamaktadır.

53. Tüm bu hususlar gözetildiğinde ad çekmede ilk çıkan hâkimin başkan, sonraki iki hâkimin asıl ve son çıkan iki hâkimin de yedek üye olarak belirlenmesini öngören kuralın kurulun başkan ve üyelerinin birbirleri karşısındaki bağımsızlığını etkileyen, dolayısıyla seçimlerde yargının yönetim ve denetiminin sağlanmasını engelleyen bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

54. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 36. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 67. ve 79. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 36. ve 138. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

5. Birinci Fıkranın Dördüncü Cümlesi

a. Anlam ve Kapsam

55. 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının dava konusu dördüncü cümlesinde il seçim kurulunu oluşturmak üzere yapılan ad çekme işlemine dâhil edilebilecek, gerekli şartları sağlayan yeterli sayıda hâkimin bulunmaması durumunda eksik kalan asıl ve yedek üyelerin nasıl belirleneceği hususu düzenlenmektedir. Bu kapsamda kuralla ad çekmeye katılacak hâkim sayısının beşten az olması durumunda, bu hâkimlerin arasında ad çekme işlemi yapıldıktan sonra eksik kalan asıl ve yedek üyelerin en kıdemli hâkimden başlayarak belirleneceği hükme bağlanmıştır.

56. Buna göre kural uyarınca il seçim kurulunun başkanı ile asıl ve yedek üyelerinin belirlenmesi için yapılması öngörülen ad çekme işlemine katılmak için kuralın da yer aldığı fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan kaç hâkim varsa öncelikle bunlar arasında ad çekme işlemi gerçekleştirilecek ve bu suretle kurulun başkanı ve üyelerinin bir kısmı belirlenecek, eksik kalan asıl ve/veya yedek üyeler ise anılan şartları sağlamadığı için ad çekme işlemine katılmayan hâkimler arasından kıdem esasına göre belirlenecektir.

57. Kuralda *ad çekmeye katılacak hâkim sayısının beşten az olması* durumundan bahsedilmektedir. Ad çekme işleminin doğası, en az iki kişinin bulunmasını gerektirdiğine göre anılan ifadeyle ad çekme işlemine katılmak için fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan iki ila dört hâkimin bulunması hâli kastedilmektedir.

58. Bu bağlamda anılan fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan tüm hâkimlerin komisyon tarafından ad çekme işlemine dâhil edilmesinin/katılmasının zorunlu olduğu, başka bir deyişle bu hususun hâkimin tercihinin bırakılmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim kanun teklifinin il seçim kurulu başkan ve üyelerinin ad çekme yöntemiyle belirlenmesine ilişkin düzenlemeler öngören 5. maddesine koşut bir biçimde ilçe seçim kurulu başkanı olarak görev yapacak hâkimin de aynı yöntemle belirlenmesi yönünde düzenlemeler içeren 6. maddesinin metninde "*Kura çekimine dahil olmak istemeyen hakimler yazılı olarak komisyona başvurur. Görev için yeterli sayıda başka hakim olması halinde kuraya dahil olmak istemeyenler listeden çıkartılır.*" cümlelerine yer verilmişken Anayasa Komisyonu görüşmeleri sırasında bu cümlelerin metinden çıkarıldığı görülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

59. 298 sayılı Kanun'un dava konusu cümlelerin de yer aldığı il seçim kurulunu düzenleyen 15. maddesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde kanun koyucunun il seçim kurulunun başkan ve üyelerinin belirlenmesi sisteminde birincil yöntem olarak il merkezinde görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasında ad çekilmesi usulünü tercih ettiği anlaşılmaktadır.

60. Bununla birlikte il seçim kurulunun beş hâkimden oluştuğu gözetildiğinde adli yargı adalet teşkilatında -özellikle sınıf itibarıyla- ad çekmeye katılmak için aranan şartların tamamını sağlayan beş hâkim sayısına ulaşamayan -ya da bu niteliklere sahip hiçbir hâkimin bulunmadığı- il merkezlerinin de olması muhtemeldir. Bu itibarla kuralla il seçim kurulunun asıl ve/veya yedek üyelerinin tümünün ad çekme yöntemiyle tespit edilmesinin fiilen mümkün olmadığı durumlar

bakımından eksik kalan asıl ve/veya yedek üyelerin kıdem esasına göre belirlenmesi şeklinde ikincil bir yöntem getirilmektedir.

61. Kural uyarınca ad çekmeye katılacak hâkim sayısının beşten az olması durumunda bu hâkimler arasında ad çekme işlemi yapıldıktan sonra eksik kalan asıl ve yedek üyelerin en kıdemli hâkimden başlayarak belirlenmesiyle il seçim kurulunun oluşturulması sürecinde meydana gelebilecek bir tıkanıklığın aşılması suretiyle seçimle ilgili iş ve işlemlerin yönetimi ve denetimine ilişkin hizmetlerde aksama yaşanmasının önüne geçilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kamu yararı amacıyla bağdaşmadığı söylenemez.

62. Kuralın da yer aldığı fıkranın yedinci ve sekizinci cümlelerinde hâkimlerin kıdeminin 2802 sayılı Kanun'un 15. maddesine göre belirleneceği ancak bu kıdem belirlenmesinde kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanların diğerlerinden kıdemsiz sayılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla il seçim kurulunda görev yapacak hâkimlerden kıdem esasına göre belirlenecek olanların kıdem durumlarının nasıl belirleneceği, kıdem hesabının neye göre yapılacağı fıkra kapsamında anlaşılmakta olup kural bu yönüyle belirsizlik içermemektedir.

63. Öte yandan kıdem tüm hâkimler bakımından objektif biçimde uygulanabilecek nitelikte bir ölçüt olduğu, dolayısıyla kuralla belirli bir gruba yönelik subjektif bir düzenleme getirilmediği de görülmektedir.

64. Bu itibarla uygulamada keyfiliğe izin vermeyecek şekilde açık, net, öngörülebilir, uygulanabilir ve nesnel nitelikte bir düzenleme öngören, diğer yandan kamu yararı amacıyla ihdas edildiği anlaşılan kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

65. Diğer yandan il seçim kurulunun ad çekme suretiyle belirlenen başkan ve üyelerinin bağımsızlık ve tarafsızlıklarını sağlamaya, seçim mevzuatı ile kendilerine yüklenen görevlerini etkin bir şekilde yürütebilmesini temin etmeye yönelik düzenlemeler dava konusu kural uyarınca kıdem esasına göre belirlenen üyeler için de geçerlidir.

66. Bu itibarla il seçim kurulunun başkan veya üyelerinin belirlenmesi için yapılacak ad çekmeye katılacak hâkim sayısının beşten az olması durumunda bu hâkimler arasında ad çekme işlemi yapıldıktan sonra eksik kalan asıl ve yedek üyelerin kıdem esasına göre belirlenmesinin Anayasa'da güvence altına alınan seçimlerin yargı yönetim ve denetimi altında yapılması ile seçimlerin dürüstlüğü ilkelerini zedeleyen bir yönü de bulunmamaktadır.

67. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

6. Birinci Fıkranın Beşinci Cümlesinde Yer Alan “Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...” İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

68. 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının beşinci cümlesinde il seçim kurulunu oluşturmak üzere yapılması öngörülen ad çekme işlemine dâhil edilebilecek gerekli şartları taşıyan hâkimin bulunmaması durumunda kurulun başkanı ile asıl ve yedek üyelerinin nasıl belirleneceği hususu düzenlenmektedir. Bu kapsamda anılan cümlede ad çekmeye katılacak

hâkimin bulunmaması durumunda başkan ve asıl üyeler ile yedek üyelerin en kıdemli hâkimden başlayarak belirleneceği hükme bağlanmış olup anılan cümlede yer alan “*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

69. Buna göre kural uyarınca il seçim kurulunu oluşturmak için yapılacak ad çekme işlemine katılacak il merkezinde görev yapan ve kuralın da yer aldığı fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan hâkimin bulunmaması durumunda hiç ad çekme işlemi yapılmayıp kurulun başkanı ile asıl ve yedek üyelerinin tamamı kıdem esasına göre belirlenecektir.

70. Kuralda *ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması* hâli düzenlenmektedir. Anılan ifadeyle hukuken söz konusu ad çekme işleminin gerçekleştirilmesine imkân tanımayacak şekilde, gerekli yasal şartları taşıyan bir hâkimin bulunmaması ya da böyle bir işlemi fiilen anlamsız kılacak biçimde, bu niteliklere sahip tek hâkimin bulunması hâli kastedilmektedir.

71. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan tüm hâkimlerin komisyon tarafından ad çekme işlemine dâhil edilmesi/katılması zorunlu olup bu hususun hâkimin tercihinin bırakılması söz konusu değildir. Dolayısıyla kuralda belirtilen ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumu ile hâkimlerin bu husustaki tercihinin sonucu oluşan bir durum kastedilmemektedir.

b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

72. 7393 sayılı Kanun’un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun’un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

73. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa’nın 2., 67. ve 79. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

7. Birinci Fıkranın Yedinci Cümlesi ile Anılan Fıkranın Sekizinci Cümlesinde Yer Alan “Ancak, bu...” İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

74. 298 sayılı Kanun’un 15. maddesinin birinci fıkrasının yedinci ve sekizinci cümlelerinde il seçim kurulunun başkan ve üyelerinin tümünün ad çekme usulüyle belirlenebilmesi için gerekli şartların oluşmaması nedeniyle kurulda başkan ve/veya üye olarak görev yapacak hâkimlerin bir bölümünün ya da tamamının anılan fıkranın dördüncü ve beşinci cümleleri uyarınca kıdeme göre belirlenmesinin gerektiği durumlarda kıdem usulüne tabi tutulan bu hâkimlerin kıdeminin hangi esaslara göre belirleneceğine yönelik düzenlemeler yer almaktadır.

75. Bu kapsamda anılan fıkranın dava konusu yedinci cümlesinde hâkimlerin kıdeminin 2802 sayılı Kanun’un 15. maddesine göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

76. Fıkranın sekizinci cümlesinde ise -bu kıdem belirlenmesinde- kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanların diğerlerinden kıdemsiz sayılacakları hükme bağlanmış olup söz konusu cümlede yer alan “*Ancak, bu...*” ibaresi dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır.

77. Buna göre il seçim kurulunda başkan veya üye olarak görev yapmak üzere fıkranın dördüncü ve beşinci cümleleri kapsamında kıdem usulüne göre belirlenecek hâkimlerin kıdem durumları 2802 sayılı Kanun'un 15. maddesindeki ölçütlere göre tespit edilecek ancak bu maddedeki ölçütlere göre bir kıdem sıralaması yapılırken de kınama veya daha ağır disiplin cezası bulunanlar hiç cezası olmayan ya da sadece uyarma veya aylıktan kesme cezası bulunan hâkimlerden daha kıdemsiz olarak değerlendirilecektir.

78. Kanun koyucunun kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış olmayı ad çekme suretiyle belirlenen hâkimlerin aksine kıdem usulüyle belirlenecek hâkimler bakımından bir nitelik şartı olarak aramadığı ancak yine de bir tercih sebebi olarak öngördüğü anlaşılmaktadır. Bu itibarla kınama veya daha ağır bir disiplin cezası bulunan hâkimlerin de kıdem sıralamasına dâhil edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla il seçim kurulunda görev yapmak üzere kıdem usulüne tabi tutulan ve kınama veya daha ağır disiplin cezası da bulunan bir hâkimin kıdem sıralamasına göre il seçim kurulunun oluşumunda yer alması mümkündür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Yedinci Cümle

79. Hukuk devletindeki *belirlilik* ilkesi; düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil bunların kanun metninde kurallaştırılmasını, başka bir deyişle düzenlenen alanda temel ilkelerin açık ve net bir biçimde ortaya konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını gerektirir. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı kanunda yapılması gerekmekte, anılan şartları taşıyan düzenlemelerin incelenen kanunun dışındaki kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

80. Dava konusu kuralla il seçim kurulunda başkan veya üye olarak görev yapmak üzere kıdem usulüne göre belirlenecek hâkimlerin kıdem durumlarının, başka bir ifadeyle aralarındaki kıdem sırasının ne şekilde tespit edileceği hususunda 2802 sayılı Kanun'un 15. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu kanun hükmünde hâkimlerin kıdemlerinin ve kıdem sıralarının tespitine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

81. Bu bağlamda 2802 sayılı Kanun'un 15. maddesinde hâkim ve savcılarının kıdemlerinin buldukları sınıf ve dereceye göre belirleneceği, o sınıf ve dereceye atandıkları tarihten itibaren hesaplanacağı, bir üst sınıf veya derecede bulunanların alt sınıf veya derecede bulunanlardan kıdemli sayılacağı ancak bu hesaplama yapılırken adaylığa diğer kamu görevlerinde iktisap ettikleri derece ve kademe üzerinden atanmaların bu derece ve kademeleri ile o görevlerde geçen sürelerinin dikkate alınmayacağı, bulunulan sınıf ve derecenin aynı olması hâlinde sırasıyla; bu sınıf veya dereceye yükselme tarihinin, adaylığa başlama tarihinin, mesleğe başlama tarihinin, meslek öncesi eğitim sonu yazılı sınav puanının dikkate alınarak kıdem durumunun belirleneceği, bunların da aynı olması hâlinde doğum tarihi önce olanın kıdemli sayılacağı biçimindeki düzenlemelerle hâkimlerin gerek kendi kıdemlerini gerekse aralarındaki kıdem sırasını belirlemeye yönelik temel ilkelerin açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde tespit edildiği görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir.

82. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. 67., 79. ve 138. maddeleriyle ilgili görülmemiştir.

ii. Sekizinci Cümlede Yer Alan “Ancak, bu...” İbaresini

83. Seçimlerde yargının yönetim ve denetiminin sağlanması seçim kurullarında görev alan hâkimlerin seçimlerin denetimine ve düzen içinde yönetimine ilişkin görev ve sorumluluklarını azami bir titizlik ve hassasiyet içinde yerine getirmesine de bağlıdır. Bir hâkimin disipline ilişkin özlük durumunun onun aynı zamanda mesleki yükümlülük ve sorumlulukları ile görevine gösterdiği özen seviyesi hakkında fikir veren bir yönünün de bulunduğu gözetildiğinde kanun koyucunun anılan görevler için bu özelliğe sahip kişileri tercih etmesi seçimlerin yargının yönetim ve denetimi altında yapılması ilkesini güvence altına alan Anayasa'nın 67. ve 79. maddeleriyle uyumludur.

84. Diğer yandan hukuk devletinin temel unsurları arasında hukuk güvenliği ilkesi de yer almaktadır. Anılan ilkenin gereklerinden biri hukuki istikrarın sağlanmasıdır. Hukuk devleti, devlet faaliyetlerinin düzenle sürdürülebilmesi için gerekli hukuksal altyapıyı oluşturarak hukuki istikrara, dolayısıyla hukuk güvenliğine hizmet eder. Hukuki istikrarın sağlanabilmesi ise her şeyden önce hukuk normlarının birbirleriyle çelişki içinde olmamasına bağlıdır. Bu açıdan devletin, hukuk güvenliğini zedeleyici nitelikte, birbirleriyle çelişki oluşturan normatif düzenlemelerden kaçınması gerekir.

85. Kanun koyucu kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış olmayı il seçim kurulunun oluşumunda ad çekme suretiyle belirlenen hâkimlerin aksine kıdem usulüyle belirlenen hâkimler bakımından bir nitelik şartı olarak aramamıştır. Bu itibarla kınama veya daha ağır disiplin cezası bulunan bir hâkim ad çekmeye dâhil edilmezken bu yöntemle kurulun kısmen veya tamamen oluşturulamaması sebebiyle kıdem usulüne geçildiğinde aynı hâkim kurulun oluşumunda yer alabilmektedir.

86. 298 sayılı Kanun'un il seçim kuruluna ilişkin hükümleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde kanun koyucunun temel olarak il seçim kurulu hâkimlerinin belirli niteliklere sahip ve bu kapsamda kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış hâkimlerden ad çekme suretiyle belirlenmesi ilkesini benimsediği görülmektedir. Buna karşılık kıdem usulü ise anılan nitelikler itibarıyla belirli bir yerdeki mevcut hâkim kadrosunun kurulun bir kısmının ya da tamamının ad çekme suretiyle oluşturulmasını mümkün kılmaması nedeniyle kurulun oluşturulması sürecinde meydana gelebilecek bir tikanıklığın aşılması suretiyle seçimle ilgili iş ve işlemlerin yönetimi ve denetimine ilişkin hizmetlerde aksama yaşanmasının önüne geçilmesi amacıyla yönelik tali bir yöntem olarak getirilmiştir.

87. Bu açıdan bakıldığında disiplin durumuyla ilgili anılan hususun kıdem usulüne göre belirlenecek hâkimler bakımından bir nitelik şartı olarak öngörülmemesinin söz konusu nitelik eksikliği sebebiyle kurulun kıdem usulüyle dahi oluşturulamamasının, başka bir ifadeyle bu usulün getiriliş amacı itibarıyla işlevsiz kalmasının önüne geçilmesi bakımından kamu yararı amacıyla bağdaşmadığı söylenemeyeceği gibi yine aynı gerekçelerle, bu durumun hukuk normları arasında bir çelişkiye yol açtığından da söz edilemez. Dolayısıyla kuralın hukuk devleti ilkesini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

88. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddeleriyle ilgili görülmemiştir.

B. Kanun'un 6. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 18. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen İkinci Cümlesinde Yer Alan "...ad çekme suretiyle..." ve "...hâkim, kurulun başkanıdır." İbareleri ile Birinci Fıkrasına Eklenen Üçüncü Cümlede Yer Alan "Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

89. 298 sayılı Kanun'un 18. ve 19. maddelerinde ilçe seçim kurulunun oluşumuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Anılan maddelere göre iki yılda bir, ocak ayının son haftasında bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden oluşacak şekilde kurulan ilçe seçim kurulları iki yıl süreyle görev yapmaktadır. Kurulun başkanı hâkim olup dört asıl ve dört yedek üyesi siyasi partilerden alınmakta, iki asıl ve iki yedek üyesi ise ilçe merkezinde görev yapan belirli niteliklere sahip devlet memurları arasından ad çekme yoluyla tespit edilmektedir.

90. Kurulda başkanlık görevini yürütecek hâkim; ilçelerde, ilçede görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, merkez ilçelerde ise aynı niteliklere sahip hâkimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle belirlenmektedir.

91. Anılan Kanun'un 20. maddesinde ilçe seçim kurullarının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre ilçe çevresinde seçimin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek, sandık kurullarını kurmak, ilçedeki sandık kurullarına oy sandıklarını ve bu Kanun'da yazılı diğer seçim araç ve gereçlerini göndermek, sandık kurullarının oluşumuna, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak, sandık kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi konusunda sorulacak hususları derhâl cevaplandırmak, ilçe çevresindeki sandık kurullarından gelen tutanakları birleştirerek ilçe seçim tutanağını düzenlemek ve bu tutanağı seçim işlerine ait diğer evrakla birlikte il seçim kuruluna derhâl teslim etmek adı geçen kurulların görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

92. Dava dilekçesinde özetle; 7393 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş..." ve "...ad çekme suretiyle tespit edilir." ibarelerine, üçüncü ve dördüncü cümlelerine, beşinci cümlesinde yer alan "Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise..." ibaresine, yedinci cümlesine, sekizinci cümlesinde yer alan "Ancak, bu..." ibaresine yönelik gerekçelerin yanı sıra il seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimden sonra gelen en kıdemli hâkimin merkez ilçe seçim kurullarına başkanlık yapması usulünün terk edilmesinin siyasal özgürlüklere tanınan anayasal güvencelerle bağdaşmadığı, nitekim kanun koyucunun daha önceki tercihinin özellikle seçmen kütüklerinin hazırlanması, bunlara ilişkin şikâyet ve itirazların kesin olarak karara bağlanması görevinin ilçe seçim kurulu başkanına ait olması nedeniyle seçmen kütüğünün doğru bir şekilde oluşturulmasının ilçede il seçim kurulu başkanından sonra gelen en kıdemli hâkimin bilgisine emanet edilmesi ve böylece hukuka aykırı karar verilmesinin önlenmesi düşüncesinden kaynaklandığı, aksi yöndeki düzenlemelerin seçmen kütüklerinin hatalı oluşturulmasına ve vatandaşların seçme hakkını kullanamamasına neden olabileceği belirtilerek kurulların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 36., 67., 79. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Birinci Fıkranın İkinci Cümlesinde Yer Alan "...ad çekme suretiyle..." ve "...hâkim, kurulun başkanıdır." İbareleri

a. Anlam ve Kapsam

93. 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde ilçe ve merkez ilçe seçim kurullarının başkanlarının belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

94. Anılan cümlede ilçelerde ilçede görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, merkez ilçelerde ise aynı niteliklere sahip hâkimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle belirlenen hâkimin kurulun başkanı olduğu hükme bağlanmış olup anılan cümlede yer alan "...ad çekme suretiyle..." ve "...hâkim, kurulun başkanıdır." ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

95. Cümlenin 7393 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilmeden önceki hâlinde ilçedeki en kıdemli hâkimin kurulun başkanı olduğu öngörülmektedir.

96. Diğer yandan 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrasında da merkez ilçe seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimin belirlenmesine ilişkin esaslar düzenlenmekte ve bu kapsamda il merkezlerinde kurulacak merkez ilçe seçim kurullarına, il seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimden sonra gelen en kıdemli hâkimin başkanlık edeceği belirtilmekteyken söz konusu fıkrada 7393 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle yapılan değişiklikle ilçe ve merkez ilçe seçim kurulu başkanlığının boşalması hâlinde başkanın birinci fıkradaki usule göre belirleneceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkrada yapılan bu değişiklik dava konusu edilmemiştir.

97. Bu itibarla 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinde 7393 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle yapılan değişiklikler öncesinde gerek ilçe seçim kuruluna gerekse merkez ilçe seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimlerin kıdem esasına göre belirlenmesi, merkez ilçe seçim kurullarına il seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimden sonra gelen en kıdemli hâkimin başkanlık etmesi öngörülmekte iken bu usuller kaldırılmış ve söz konusu değişikliklerle anılan kurullarda başkanlık görevini yürütecek hâkimlerin ad çekme suretiyle belirlenmesi yöntemi getirilmiştir.

98. 298 sayılı Kanun'un il seçim kurulunun oluşumunu düzenleyen 15. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan ve ad çekme sonucunda ilk çıkan hâkimin başkan sonraki iki hâkimin asıl, son çıkan iki hâkimin de yedek üye olmasını öngören hükümden il seçim kurulu için yapılacak ad çekme işleminin kendi içinde bir bütünlüğünün olduğu, dolayısıyla il seçim kurulunun başkan ve üyeleri ile merkez ilçe seçim kurulunun başkanının belirlenmesine yönelik ad çekme işlemlerinin ayrı yapılacağı anlaşılmaktadır.

99. Öte yandan 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde dava konusu kurallar uyarınca ad çekme suretiyle belirlenen ve hâkim olan kurul başkanının hangi niteliklere sahip hâkimler arasından belirleneceği de gösterilmiştir. Bu kapsamda ilçe seçim kurulu başkanının ilçede görev yapan hâkimler arasından belirlenmesi gerekmekte olup ayrıca bunun için yapılacak ad çekme işlemine dâhil edilecek hâkimlerin kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olması gerekmektedir.

100. Ayrıca merkez ilçe seçim kurulu başkanlığı için yapılacak ad çekme işlemine dâhil edilecek hâkimler bakımından da kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış, en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olma şartları getirilmiştir. Söz konusu cümlenin lafzında merkez ilçe seçim kurulu başkanının nerede görev yapan hâkimler arasından belirleneceğine ilişkin açık bir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte anılan Kanun'un aynı hususa yönelik olarak il ve ilçe seçim kurulları hakkındaki düzenlemelerinden belirli bir seçim kurulu için yapılacak ad çekmeye dâhil edilecek hâkimlerin o seçim kurulunun oluşturulduğu yerin

bağlı olduğu adli yargı adalet teşkilatında görev yapan hâkimler olmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu itibarla merkez ilçe seçim kurulu başkanının kurulun oluşturulacağı merkez ilçenin bağlı olduğu adli yargı adalet teşkilatında görev yapan hâkimler arasından belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

101. Asıl ve yedek üyelerinin bir bölümü siyasi partilerden, bir bölümü ise devlet memurlarından oluşan ilçe seçim kurullarının başkanının hâkim olmasının öngörülmesi seçimlerin yargı yönetimi ve denetimi altında yapılması ilkesiyle uyumlu bir düzenlemedir.

102. Diğer yandan 7393 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*ad çekme suretiyle tespit edilir.*" ibaresi ile üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

103. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

4. Kanun'un 18. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen Üçüncü Cümlede Yer Alan "Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise..." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

104. 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde ilçe ve merkez ilçe seçim kurullarının başkanlarını belirlemek üzere yapılması öngörülen ad çekme işlemine dâhil edilebilecek gerekli şartları taşıyan hâkimin bulunmaması durumunda bu kurulların başkanlarının nasıl belirleneceği hususu düzenlenmekte olup bu kapsamda ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması hâlinde en kıdemli hâkimin kurulun başkanı olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan "*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

105. Bu itibarla cümle uyarınca ilçe veya merkez ilçe seçim kurulu başkanını belirlemek için yapılması öngörülen ad çekme işlemine katılacak, seçim kurulunun oluşturulacağı ilçe ya da merkez ilçenin bağlı olduğu adli yargı adalet teşkilatında görev yapan ve anılan fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan hâkimin bulunmaması durumunda ad çekme işlemi yapılmaksızın kurulun başkanı kıdem esasına göre belirlenecektir.

106. Dava konusu kuralla *ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması* hâli düzenlenmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere anılan ifadeyle hukuken söz konusu ad çekme işleminin gerçekleştirilmesi mümkün olmayacak şekilde, gerekli şartları taşıyan hiç hâkimin bulunmaması ya da böyle bir işlemi fiilen anlamsız kılacak biçimde bu nitelikleri taşıyan tek hâkimin bulunması hâli kastedilmektedir.

107. Diğer yandan fıkranın ikinci cümlesinde sayılan şartları taşıyan tüm hâkimlerin komisyon tarafından ad çekme işlemine dâhil edilmesinin/katılmasının zorunlu olduğu, başka bir deyişle bu hususun hâkimin tercihiyle bırakılmadığına ilişkin olarak 7393 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının dördüncü cümlesinin

anlam ve kapsam kısmında belirtilen açıklamalar dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Dolayısıyla kuralda belirtilen ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumu ile hâkimlerin bu husustaki tercihinin sonucu olarak oluşan bir durumun kastedilmediği anlaşılmaktadır.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

108. 7393 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının dördüncü cümlesi ile anılan fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "...ad çekme suretiyle tespit edilir." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

109. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 36. ve 138. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. Kanun'un 12. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 24. Maddenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

110. 298 sayılı Kanun'un dava konusu geçici 24. maddesinin birinci cümlesinde il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde 15. ve 18. maddelerde 7393 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklere göre yeniden belirlenmesi, ikinci cümlesinde de bu şekilde belirlenen başkan ve üyelerin önceki başkan ve üyelerin görev süresini tamamlaması hüküm altına alınmıştır.

111. Geçici 24. maddenin 6/4/2022 tarihinde yürürlüğe girdiği gözetildiğinde kural uyarınca il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının 298 sayılı Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde 7393 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle getirilen usul ve esaslar çerçevesinde 6/4/2022 tarihinden itibaren üç ay içinde, 6/7/2022 tarihine kadar yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

112. 298 sayılı Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde seçim kurullarının iki yılda bir, ocak ayının son haftasında belirlenmesi öngörülmüştür. Bu durumda dava konusu kuralla bir yandan söz konusu maddelerin bu kurullarda görev alacak hâkimlerin ocak ayının son haftasında belirlenmesini öngören hükümlerine yeni sisteme göre ilk kez oluşturulacak il ve ilçe seçim kurulları bakımından bir istisna getirilmekte, diğer yandan aynı maddelerin 7393 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâlleri uyarınca kıdem esasına göre ve yine iki yıl süreyle görev yapmak üzere -2022 yılının Ocak ayının son haftasında- belirlenen yani hâlihazırda il seçim kurullarında başkan ve üye, ilçe seçim kurullarında başkan olarak görev yapan hâkimlerin bu görevlerinin süresinden (Ocak 2024) önce sonlandırılması hâli söz konusu olmaktadır.

113. Bununla birlikte kural, ilçe seçim kurulu üyelerine yönelik bir düzenleme içermemektedir. Başka bir deyişle 2022 yılının Ocak ayında oluşturulmuş olan ilçe seçim kurullarının siyasi partilerden alınmak ve devlet memurları arasından ad çekilmek suretiyle belirlenen asıl ve yedek üyelerinin görevlerinin aynı şekilde devam ettiği, bunların yerine yeni üyelerin belirlenmesinin söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

114. Dava dilekçesinde özetle;

- 7393 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş...*" ve "...*ad çekme suretiyle tespit edilir.*" ibareleri ile 6. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen ikinci cümlesinde yer alan "...*ad çekme suretiyle...*" ve "...*hâkim, kurulun başkanıdır.*" ibarelerine yönelik gerekçelerin yanı sıra mevcut seçim kurullarının başkan ve üyelerinin kamu yararına dayanan herhangi bir gerekçe ortaya konulmaksızın görev süreleri dolmadan kanunla görevlerine son verilmesinin bu kurulların tarafsızlığına ve bağımsızlığına açık bir müdahale oluşturduğu, adil ve serbest seçim ilkesini zedelediği, kanuni hâkim güvencesiyle bağdaşmadığı, böyle bir uygulamanın hâkimlerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabi tutulması anlamına geldiği,

- İnsan Hakları Komitesinin Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 14. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkıyla ilgili olarak (32) No.'lu Genel Yorumu'nda hâkimlerin ancak yanlış tutum ve ehliyetsizlikle ilgili ciddi durumlarda, anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan nesnellığı ve tarafsızlığı sağlayan adil usuller çerçevesinde görevden alınabileceklerinin; görevlendirildikleri süre bitmeden, somut bir gerekçe gösterilmeden ve böyle bir tasarrufa karşı etkili hukuk yolları açık tutulmadan yürütme tarafından görevden alınmalarının yargının bağımsızlığı ilkesiyle bağdaşmayacağına belirtildiği, ayrıca Venedik Komisyonu tarafından kabul edilen Seçim Kurullarında İyi Uygulama Kurallarının Açıklayıcı Raporu'nda seçim kurulu üyelerini atama yetkisine sahip olan organların bu üyelerin görevine son verme yetkisinin olmaması gerektiğinin zira bunun kurulların bağımsızlığına gölge düşüreceğinin öngörüldüğü,

- Anayasa Mahkemesinin 14/3/2019 tarihli ve E.2019/14, K.2019/16 sayılı kararına atıfta bulunularak söz konusu kararda seçim kanunu kavramının yorumlandığı, bu kararda ortaya konulan ilkeler çerçevesinde, yürürlükteki kanuna göre kurulmuş ve görev süreleri dolmamış mevcut kurulların üç aylık süre içinde lağvedilmesini düzenleyen kuralın seçim kanunu niteliğinde olduğu, bu bağlamda seçim kurullarının seçim güvenliği açısından kilit konumda bulunduğu, bu itibarla seçim kurulların başkan ve üyelerinin belirlenmesine ilişkin olarak çoğunluğu elinde bulunduran partilerce kendi lehlerine, diğer partilerin aleyhine sonuç doğuracak biçimde yapılan değişikliklerin seçime bir yıl kala uygulanmasına imkân sağlayacak nitelikte bir düzenlemenin Anayasa'nın seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmamasını öngören hükmünü ihlal ettiği,

- Anayasa Mahkemesinin anılan kararında incelenen ve YSK'nın mevcut başkan ve üyelerinin görev sürelerinin uzatılmasını öngören düzenlemenin aksine dava konusu kuralda il seçim kurullarının başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurullarının başkanlarının görev sürelerinin kamu yararı amacıyla uzatılmasının değil bilakis mesleki teminatlarına aykırı şekilde süresinden önce görevlerinin sona erdirilmesinin söz konusu olduğu, yeni usul uyarınca seçilecek başkan ve üyelerin hâkim olmasının da kuralın Anayasa'ya aykırılığını ortadan kaldırmayacağı,

- Ocak 2022'de iki yıl süreyle görev yapmak üzere kıdem esasına göre belirlenmiş seçim kurullarının hâkimlerinin görevlerinin birkaç ay gibi kısa bir süre içinde hiçbir gerekçeye dayanılmaksızın tamamen partizan amaçlarla kanunla sonlandırılmasının yasama yetkisinin kötüye kullanıldığını gösterdiği,

belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 14., 17., 36., 37., 67., 79. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

115. Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrasında “*Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz*” denilmektedir.

116. Dava konusu kural uyarınca il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanları 298 sayılı Kanun'un geçici 24. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde anılan Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde 7393 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde yeniden belirlenecektir.

117. Kuralın il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenmesine ilişkin olarak 15. ve 18. maddelerde yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde uygulanmasını sağlamak üzere öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle kuralla söz konusu maddelerde yapılan değişiklikler üç ay içinde fiilen uygulamaya geçirilmiş olmaktadır. Bu itibarla anılan maddelerde yapılan değişikliklerin yürürlüğe girdiği 6/4/2022 tarihinden itibaren bir yıl içinde yapılabilecek herhangi bir seçim sürecinde kural uyarınca bu tarihten itibaren üç ay içinde yeniden belirlenen başkan ve üyelerle oluşturulan il ve ilçe seçim kurullarının görev alması söz konusu olabilecektir. Bu itibarla kuralın anılan Anayasa hükmünde belirtilen anlamda bir *seçim kanunu hükmü* olup olmadığının tespiti gerekmektedir.

118. Anayasa'nın “*Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları*” başlığını taşıyan 67. maddesi İkinci Kısmın “*Siyasî Haklar ve Ödevler*” başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer almaktadır. Anayasa'nın bu bölümünde yer alan diğer maddelerde ise siyasi parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma, siyasi partilerin uyacakları esaslar düzenlenmektedir. Anayasa'nın anılan maddesinde vatandaşların seçme ve seçilme, bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma haklarının, seçim usul ve esaslarının, vatandaşların oy kullanabilmesi için gerekli olan yaş koşulunun, yurt dışındaki vatandaşların oy kullanabilmesinin sağlanmasının, oy kullanma yönünden askerlerin, hükümlülerin ve tutukluların durumlarının düzenlendiği görülmektedir. Maddenin altıncı fıkrasında da “*Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir*” denilmek suretiyle seçim kanunlarının genel amacı belirtilmiştir (AYM, E.2019/14, K.2019/16, 14/3/2019, § 11).

119. 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile 67. maddeye eklenen yedinci fıkranın “*Konjonktürel değişikliklere seçim kanunları açısından yer verilmemesi amaçlanmıştır*” şeklinde açıklanan gerekçesi de anılan fıkrada ifade edilen *seçim kanunlarından* ne anlaşılması gerektiğine ilişkin anlayışı ortaya koymaktadır. Buna göre anayasa koyucunun Meclis çoğunluğunu elinde bulunduran parti veya partilerin seçime bir yıl kala seçim sürecinde kendi lehlerine veya diğer parti ya da adayların aleyhine sonuç doğuracak biçimde değişiklikler yapılmasını öngören yasal düzenlemeleri Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrası bağlamında *seçim kanunu* olarak nitelediği anlaşılmaktadır (AYM, E.2019/14, K.2019/16, 14/3/2019, § 12).

120. Anılan anayasal hükümler ve gerekçeleri gözönünde bulundurulduğunda Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrasında yer alan “*seçim kanunları*” ibaresi ile seçmen iradesinin seçim sonuçlarına yansımaya tesir edebilecek veya seçime katılanlardan bir kısmına herhangi bir şekilde avantaj ya da dezavantaj oluşturma sonucunu doğurabilecek veya seçim süreci ve sonucunu etkileyebilecek düzenlemelerin kastedildiği anlaşılmaktadır (AYM, E.2019/14, K.2019/16, 14/3/2019, § 13).

121. Bu çerçevede bir kuralın Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrası bağlamında *seçim kanunu hükmü* olup olmadığı tespit edilirken içeriği esas alınmalı, yalnızca kanunun adında geçen seçim, seçmen, siyasi parti gibi ibarelerden hareketle nitelendirilmemelidir. Başka bir deyişle kuralın içinde yer aldığı kanunun seçimlere ilişkin bazı hususları düzenlemesi, o kanunda yer alan

kuralların tamamının anılan anayasal hüküm çerçevesinde *seçim kanunu hükmü* olması sonucunu doğurmamaktadır. Aynı şekilde seçimlerle ilgisiz kanunların içeriğinde de Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrası bağlamında *seçim kanunu hükmü* niteliğinde kuralların yer alması mümkündür (AYM, E.2019/14, K.2019/16, 14/3/2019, § 14).

122. Dava konusu kural Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrası bağlamında bir *seçim kanunu hükmü* niteliğinde değildir. Nitekim kural il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanının görev ve yetkilerinde herhangi bir değişiklik içermemekte olup görevlerini bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine göre ifa eden hâkim sıfatını haiz mevcut başkan ve üyelerin yerine aynı görevleri yine aynı ilkeler çerçevesinde yerine getirmek üzere aynı güvencelere sahip başka hâkimlerin belirlenmesini öngörmektedir. Kural uyarınca il ve ilçe seçim kurullarındaki anılan görevleri yürütmek üzere belirlenen bu hâkimlerin sadece sahip olması gereken nitelikler ve tespit edilme yöntemleri öncekilerden farklı olup görev süreleri de onların kalan görev süresiyle sınırlıdır. Bu hâliyle kuralın seçim süreci ve sonucu üzerinde etki yaratma, dolayısıyla seçmen iradesinin anayasal ilkelere uygun olarak seçim sonucuna yansımaları etkileme ya da seçime katılanların bir kısmına avantaj veya dezavantaj oluşturma gibi bir işlevinin olduğu söylenemez. Bu itibarla kural Anayasa'nın 67. maddesinin yedinci fıkrası anlamında bir *seçim kanunu hükmü* olarak nitelendirilemez.

123. Diğer yandan kuralla öngörülen, il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının geçici 24. maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde 298 sayılı Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde 7393 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle getirilen usul ve esaslar çerçevesinde yeniden belirlenmesi, mevcut başkan ve üyelerin görevlerinin yasal sürelerinden önce sona ermesi sonucunu doğurmaktadır.

124. Bu bağlamda seçimlerin yönetim ve denetiminde görev yapmak üzere kanunla öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde belirlenen yargı unsurlarının -bu kapsamda il ve ilçe seçim kurullarının oluşumunda yer alan hâkimlerin- yasal sürelerinden önce kanunla bu görevlerine son verilmesinin Anayasa'ya uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

125. Anayasa'nın 79. maddesinin ikinci fıkrasında YSK'nın yanında *diğer seçim kurullarından* da bahsedilmiş ve bunların görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiş, ancak YSK'nın aksine madde metninde bu kurulların hangileri olduğuna, yapısına, kimlerden oluştuğuna ya da yargı organından bir unsurun mutlak surette bu kurulların oluşumunda yer alması gerektiğine dair açık bir hükme yer verilmemiştir.

126. Bu nedenle yargı organlarının bu kurulların oluşumunda yer alıp almayacağına ya da hangi unsurlarıyla ve hangi ölçüde yer alacağına tayin edilmesi seçimlere ilişkin anayasal ilkelere uygun olmak kaydıyla kanun koyucunun takdirindedir.

127. Bu bağlamda, seçimlerin yargı yönetimi ve denetimi altında yapılması yönündeki anayasal ilke gözetilmek suretiyle yargının bu yönetim ve denetim görevini gerçekleştirebileceği hukuki mekanizmalar oluşturulduğu sürece, seçim kurullarının yargı organının bir unsurunu içermeyen nitelikte bir yapıda şekillendirilmesinin önünde anayasal engel bulunmamaktadır.

128. Bununla birlikte seçimlerin genel yönetimi ve denetimine ilişkin görevlerini yerine getirirken seçim kurullarının oluşumunda yer alsın ya da almasın yargı organları, devletteki asli fonksiyonunun niteliği ve doğası gereği bu süreçte yargısal nitelikte görevler de ifa edebileceğinden bu alanda yargı organıyla ilgili yapılacak yasal düzenlemelerde yargıya ilişkin anayasal ilke ve güvencelerin de gözönünde tutulması gerekir.

129. Kanun koyucu 298 sayılı Kanun hükümleri kapsamında il ve ilçe seçim kurullarını kurarken bu kurulların oluşumunda adli yargının hâkim sınıfından olan mensuplarının yer almasını öngörmüştür. Bu kapsamda daha önce de belirtildiği üzere il seçim kurullarının başkan ve üyeleri, ilçe seçim kurullarının ise başkanları adli yargı hâkimlerinden belirlenmektedir. Diğer yandan seçimlerin yönetim ve denetiminde görev yapacak yargı unsurlarının bu görevlerinin süresine ilişkin Anayasa'da herhangi bir hüküm bulunmadığından bu hususun kanunla belirlenmesi mümkün olup nitekim seçim kurullarında başkan veya üye olarak seçimlerin yönetimi ve denetiminde görev alan hâkimlerin bu görevlerinin süresi Kanun'un gerek 7393 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâlinde gerekse mevcut hâlinde iki yıl olarak gösterilmiştir.

130. 7393 sayılı Kanun'la 298 sayılı Kanun'un il ve ilçe seçim kurullarının oluşumunda başkan/üye olarak görev alacak hâkimlerin sahip olması gereken niteliklere ve belirlenme yöntemlerine ilişkin hükümlerinde değişiklik yapılmış, dava konusu kurulla da söz konusu değişikliklerle bağlantılı olarak mevcut il ve ilçe seçim kurullarındaki hâkimlerin buradaki görevlerinin süresinden önce sona erdirilmesine yol açacak nitelikte bir düzenleme getirilmiştir.

131. Kuralın gerekçesinde il seçim kurulu başkan ve üyeleriyle ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenmesine ilişkin 298 sayılı Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde yapılan değişikliklere uygun olarak mevcut başkan ve üyelerin yeniden belirlenmesi öngörülmekle *yeknesaklığın oluşumunun hedeflendiği* ifade edilmiştir. Nitekim mevcut seçim kurullarında yer alan hâkimler her ne kadar iki yıl süreyle görev yapmak üzere belirlenmiş olsa da özellikle başka yere atanmaları sebebiyle belirtilen süreden önce buradaki görevleri sona erdiğinde onlardan boşalan yerlerin Kanun'un yine aynı hükümleri uyarınca belirli niteliklere sahip olan hâkimler arasından ad çekme suretiyle tamamlanması gerekecektir. Dolayısıyla seçim kurulları hâkimlerinin belirlenmesinde getirilen yeni sistemin eski sisteme göre oluşturulmuş ve iki yıllık süresini henüz tamamlamamış mevcut seçim kurulları bakımından da her an uygulanma kabiliyetinin bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda kanun koyucunun aynı dönemde seçim kurullarında yer alacak tüm hâkimlerin aynı usul ve esaslara göre belirlenmiş olmasını tercih ettiği anlaşılmakta olup özellikle seçim kurullarının oluşumunda ikili bir görünüme yol açılmaması bakımından bunun kamu yararı amacıyla bağdaşmadığı söylenemez. Bu itibarla kuralın kamu yararı dışında özel çıkarlar gözetilerek veya belirli kişiler lehine veya aleyhine düzenlendiği sonucuna ulaşılmasını gerektirecek bir yönünün bulunmadığı görülmektedir.

132. Diğer yandan Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri, ikinci fıkrasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilerek hukuk devleti olmanın zorunlu bir gereği olan yargı bağımsızlığı teminat altına alınmıştır.

133. Yargının bağımsızlığı ilkesi, hâkimlerin görevlerinde bağımsız olmalarını ifade etmektedir. Hukuk devleti olmanın ön şartları arasında yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının da bulunduğu açıktır. Yargı bağımsızlığı, temel hak ve özgürlüklerin başlıca ve en etkin güvencesidir. Mahkemelerin bağımsızlığı, genellikle hâkimlerin bağımsızlığı kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmakta ve biri diğerinin nedeni ve doğal sonucu olarak anlaşılmaktadır. Hâkimlerin görevlerine ilişkin bağımsızlığı konusunda Anayasa ile tanınan teminat, onlara tanınan bir ayrıcalık olmayıp bu teminatın amacı adaletin dolaylı dolaysız her türlü etki, baskı, yönlendirme ve kuşku uzaktan dağıtılacağı yolundaki güven ve inancı yerleştirmektir. Yargının bir karakteri olan bağımsızlık; hâkimin çekinmeden ve endişe duymadan, Anayasa'nın öngördüğü gereklerden başka herhangi bir dış etki altında kalmadan, yansız tutumla, özgürce karar verebilmesidir. Yargı bağımsızlığının yalnız yürütme organına karşı değil demokratik bir toplumda, devlet yapısı içinde yer alan tüm

kurum ve kuruluşlar ile kişilere karşı da sağlanması gerekir (AYM, E.2021/8, K.2021/40, 3/6/2021, § 7).

134. Yargıya müdahale edilmesini yasaklayan ve bu yönüyle yargı dışındaki kişi ve kurumlara yönelik yasaklayıcı kurallar içeren *mahkemelerin bağımsızlığı* ilkesinin hâkimler yönünden yaşama geçirilmesi ise *hâkimlik teminatı* ile olmaktadır. Anayasa'nın "*Hâkimlik ve savcılık teminatı*" başlıklı 139. maddesinde hâkim ve savcıların azlolunamayacağı, kendileri istemedikçe Anayasa'da öngörülen yaştan önce emekliye ayrılamayacakları, bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamayacakları kabul edilmiştir. Hâkimlik teminatı, hâkimlerin hukuka ve kanuna uygun olarak vicdani kanaatlerine göre karar vermelerini sağladığı gibi verdikleri bu kararlar nedeniyle daha sonra haklarında olumsuz işlemler tesis edilmesine engel oluşturmaktadır (AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 27).

135. Anayasanın "*Hâkimlik ve savcılık mesleği*" başlıklı 140. maddesinde de hâkimlerin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine göre görev yapacakları belirtilerek anılan esaslar vurgulanmıştır.

136. *Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı* ilkeleri, yargılama faaliyetleri dolayısıyla kabul edilen ve esas olarak adil bir yargılama sistemini sağlama amacını taşıyan ilkeler olup kanun koyucu tarafından mahkemelere ve hâkimlere ilişkin düzenlemeler yapılabilmesini yasaklamamaktadır. Esasen Anayasa'nın 140. ve 142. maddelerinde söz konusu düzenlemelerin kanun koyucu tarafından yapılması gerektiği hükme bağlanmıştır (AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 28). Bu kapsamda Anayasa'nın 140. maddesinde hâkim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi başta olmak üzere her türlü özlük işlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

137. Bu bağlamda hâkimlerin görevlerinin değiştirilmesine ilişkin kanuni düzenlemelerin incelenmesinde öncelikle mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerinin esas alınması gerekmektedir.

138. Hâkimlerin, klasik yargılama faaliyetleriyle ilgili görevlerinin yanında yine yargı organının bir unsuru olmaları dolayısıyla seçimlerin yönetimi ve denetimine ilişkin olarak yaptıkları görevler bakımından da -özellikle bu görevlerin bir bölümünün seçim iş ve işlemlerine dair uyuşmazlıkların ilgili mevzuat hükümleri uygulanmak suretiyle çözümü mahiyetinde olması sebebiyle yargısal kimliğinin bulunduğu, dolayısıyla yargısal faaliyet kapsamında olduğu gözetildiğinde- mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine tabi olduğunun kabulü gerekir. Nitekim hâkimlerin seçimlerin dürüstlüğü ilkesiyle de bağdaşır şekilde seçimlerin yargı yönetimi ve denetimi altında yapılmasını öngören anayasal hükümler gereğince yargının bir unsuru, dahası bağımsızlık esasına göre görev yapmaları hususunda anayasal teminatları bulunan mensupları olmalarından dolayı bu görevleri ifa ettikleri yadsınamaz.

139. Hâkimlerin bağımsızlığı ilkesini yaşama geçirmek ve bu bağımsızlığı korumak için öngörülen temel ilkelerden biri olan hâkimlik teminatı hâkimlerin, üzerinde baskı veya baskı ihtimali oluşturabilecek bütün dış tesirlerden korunmalarını gerektirir.

140. Bununla birlikte mahkemelerin ve buna bağlı olarak kadroların kaldırılması ya da yargı sisteminde ciddi yapısal değişiklikler yapılması gibi zorunlu nedenler söz konusu olduğunda hâkimlerin yürüttükleri yargısal görevlerinin süresinden önce kanunla sona erdirilmesinin onların yasama organına karşı bağımsızlığını zedeleyici bir durum teşkil ettiği söylenemez. Ancak yargı

sistemi üzerinde gerçekleştirilen her türlü yapısal değişiklik sebebiyle hâkimlerin yargısal görevine kanun koyucu tarafından son verilebileceğinin kabulünün de hukuk devleti anlayışıyla bağdaştırılması mümkün değildir. Bu sebeple bir hâkimin belirli bir süre için yürütmekte olduğu yargısal görevine süresinden önce kanunla son verilmesinin dayanağı olarak gösterilen yapısal değişikliklerin de basit, sıradan, olağan değişiklikler olmaması, göreve süresinden önce son verilmesini haklı kılacak ölçüde bir hukuki ve fiilî zorunluluk barındırması gerekir.

141. Bu itibarla tercihini, seçimlerin yönetimi ve denetiminde kanunda öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde belirli bir süre görev yapmak üzere belirlenmiş hâkimlerin bu görevlerini süresinden önce sonlandırma yönünde kullanan kanun koyucunun bu tercihinin hâkimlerin bağımsızlığı ilkesini zedeleyip zedelediği yukarıda belirtilen kapsamda yapılacak bir irdelemeyle ortaya konulmalıdır.

142. 298 sayılı Kanun'un il ve ilçe seçim kurullarını düzenleyen 15. ve 18. maddelerinde il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenme yöntemine ve bunların niteliklerine ilişkin hususlarda 7393 sayılı Kanun'la birtakım değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda temel olarak daha önce, anılan görevleri yerine getirecek hâkimlerin kıdem esasına göre belirlenmesi öngörülmekteyken yapılan değişikliklerle söz konusu hâkimlerin en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olanlar arasından ad çekme suretiyle tespit edilmesi usul ve esası benimsenmiştir. Yeni ihdas edilen kurallar yürürlükten kaldırılan kurallara kıyasla seçimleri yönetip denetleme gibi önemli görevler üstlenen kurulları oluşturan ve bu konuda karar verici olan hâkimlerin belirlenme usulünü ve niteliklerini değiştirdiğine göre bunun seçim kurulları bakımından önemsiz bir yapısal değişiklik niteliğinde olduğu söylenemez. Diğer yandan kuralın gerekçesine yönelik olarak (131) numaralı paragrafta yer verilen tespit ve değerlendirmeler de gözetildiğinde seçim kurulları hâkimlerinin tümünün yeni ihdas edilen kurullarda öngörülen usul ve esaslara göre belirlenerek anılan kurulların oluşumunda yeknesaklığın sağlanması bakımından hâlihazırda bu kurullarda görev yapan ve 298 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılan hükümlerinde öngörülen usul ve esaslara göre belirlenmiş olan hâkimlerin görevlerine süresinden önce son verilmesinin söz konusu yapısal değişikliğin hukuki ve fiilî zorunlu sonucu olduğu anlaşılmaktadır.

143. Kaldı ki kural kapsamında görevi sona erdirilen hâkimlerin yeni sistemde öngörülen şartları sağlamaları hâlinde seçim kurullarında tekrar görev almalarının önünde bir engel de bulunmamaktadır. Bu itibarla kuralın hâkimlerin bağımsızlığı ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

144. Kuralda yeniden belirlenecek il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının 298 sayılı Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde 7393 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklere göre belirlenmesi öngörülmektedir. Bu itibarla 7393 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş...*" ve "...*ad çekme suretiyle tespit edilir.*" ibarelerinin, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin, beşinci cümlesinde yer alan "*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*" ibaresinin, yedinci cümlesinin, sekizinci cümlesinde yer alan "*Ancak, bu...*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

145. Diğer yandan 298 sayılı Kanun'un 15. ve 18. maddelerinde il ve ilçe seçim kurullarının iki yılda bir, ocak ayının son haftasında kurulacağı ve iki yıl süreyle görev yapacağı belirtilmektedir. Buna karşılık kuralın birinci cümlesi uyarınca yeni sisteme göre belirlenmesi öngörülen hâkimlerin Kanun'da gösterilen bu takvim dışındaki bir tarihte tespit edilmesi söz konusu olmaktadır. Bu

İtibarla kuralın ikinci cümlesinde yer alan ve yeniden belirlenen il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının önceki başkan ve üyelerin görev süresini tamamlamasını öngören geçiş hükmü niteliğindeki düzenlemenin Kanun'da gösterilen olağan takvim dışında yeniden kurulan seçim kurullarının görev süresine ilişkin hukuki belirliliğin sağlanmasına yönelik olduğu, dolayısıyla ihdasında kamu yararı dışında başka bir amacın gözetilmediği anlaşılmaktadır.

146. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 67., 79. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 17., 36. ve 37. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 67., 79. ve 138. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 17., 36. ve 37. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 14. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 11. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 65. Maddesinin Başlığının “Bakanlara ilişkin yasaklar:” Şeklinde Değiştirilmesinin, Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde ve İkinci Fıkrasında Yer Alan “...Başbakan ve...” İbareleri ile 66. Maddesinde Yer Alan “...Başbakan,...” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmasının ve 155. Maddesinin Başlığının “Bakanların yasaklara uymamaları:” Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

147. 298 sayılı Kanun'un 49. maddesinde seçimlerde propagandanın bu Kanun hükümleri dairesinde serbest olduğu, propagandanın oy verme gününden önceki onuncu günün sabahında başlayıp oy verme gününden önceki gün saat 18.00'de sona ereceği belirtilmiş; 50 ila 66. maddelerinde ise seçim propagandasının yapılmasıyla ilgili usul ve esaslar ile propaganda yasaklarına ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

148. 7393 sayılı Kanun'un dava konusu 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un seçim propagandasında uygulanacak bazı yasaklarla ilgili düzenlemeler içeren 65. ve 66. maddelerinde, ayrıca seçim suç ve cezalarına yönelik düzenlemeler içeren 155. maddesinde bazı değişiklikler yapılmıştır.

149. Anılan değişiklik öncesinde 298 sayılı Kanun'un “Başbakan ve bakanlara ilişkin yasaklar:” başlıklı 65. maddesinin birinci fıkrasında seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde başbakan ve bakanlarla, milletvekillerinin yurt içinde yapacakları seçim propagandası ile ilgili gezileri makam otomobilleri ve resmî hizmete tahsis edilen araçlarla yapamayacakları, bu maksatla yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla törenlerin yapılamayacağı ve resmî ziyafet verilemeyeceği; ikinci fıkrasında anılan süre içinde başbakan ve bakanların seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında bu Kanun hükümleriyle bağlı oldukları öngörülmekte iken dava konusu kuralla 65. maddenin başlığı “Bakanlara ilişkin yasaklar:” şeklinde değiştirilmiş; maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ve ikinci fıkrasında yer alan “...Başbakan ve...” ibareleri de madde metninden çıkarılmıştır.

150. Böylece daha önce seçim propagandasına ilişkin olarak madde metninde öngörülen yasaklara bakanlar ve milletvekillerinin yanı sıra başbakanın da tabi olması, bakanlarla birlikte başbakanın da seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında 298 sayılı Kanun hükümleriyle bağlı

olması öngörülmekteyken dava konusu kuralla başbakan söz konusu düzenlemelerin kapsamına dâhil olmaktan çıkarılmıştır.

151. Yine söz konusu değişiklik öncesinde anılan Kanun'un memurların gezilere katılma yasağını düzenleyen 66. maddesinde seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar geçen süre içinde başbakan, bakanlar, milletvekilleri ve adayların seçim propagandasıyla ilgili olarak yapacakları gezilere hiçbir memurun katılamayacağı hüküm altına alınmakta iken dava konusu kuralla söz konusu maddede yer alan "...Başbakan,..." ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

152. Bu itibarla daha önce memurların, seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar geçen süre içinde bakanlar, milletvekilleri ve adayların yanı sıra başbakan tarafından da seçim propagandası ile ilgili olarak yapılacak gezilere katılması yasaklanmışken dava konusu kuralla yapılan değişiklikle başbakan tarafından yapılan gezilere ilişkin olarak getirilen yasak anılan madde kapsamından çıkarılmıştır.

153. Ayrıca Kanun'un, 64., 65. ve 66. maddelerinde yazılı yasaklara uymayanların üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmasını hükme bağlayan 155. maddesinin başlığı "*Başbakan ve bakanların yasaklara uymamaları.*" şeklindeyken dava konusu kuralla anılan maddenin başlığı "*Bakanların yasaklara uymamaları.*" şeklinde değiştirilmiştir.

2. Tespit veya Yasama Organına Çağrı Yapılması ile İptal Taleplerinin Gerekçeleri

154. Dava dilekçesinde özetle;

- Dava konusu kuralın gerekçesinde Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine uyum düzenlemesi yapıldığı belirtilmekte ise de bu düzenlemelerin eksik olduğu, nitekim uyum düzenlemesinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) kanunlardan ayıklanması gereken ibare ve hükümlerin yanı sıra kanunlara eklenmesi gereken ibare ve hükümler olmak üzere birbirini tamamlayan iki aşamalı bir yükümlülük getirdiği, yeni sistemde kaldırılmış olan "...Başbakan..." ibaresinin madde metinlerinden çıkarılmasına rağmen başbakanın yerine getirilen makam olan Cumhurbaşkanı'nın TBMM'de sayısal çoğunluğa sahip bulunan partilerin bilinçli ve kasıtlı ihmaliyle metinlere eklenmediği,

- 2017 Anayasa değişikliğinin başbakanlık görev ve yetkisini Cumhurbaşkanı'na vermekle sınırlı kalmadığı, tek başına yürütme yetkisini verdiği Cumhurbaşkanı'nı eski sistemde başbakan ve Bakanlar Kurulundan oluşan hükûmet ile özdeş kıldığı, genel oyla seçilmesinin de etkisiyle özellikle bakanların siyasal aktör olmaktan çıkarılması suretiyle Cumhurbaşkanı'nın siyasal kimliğinin daha belirgin kılındığı, Cumhurbaşkanı statüsü ile siyasi parti üyeliğinin bağdaşmazlığını öngören Anayasa hükmünün kaldırılmasıyla birlikte Cumhurbaşkanı'nın yürütmenin siyasi aktörü hâline geldiği, buna karşılık Cumhurbaşkanı'nın tarafsızlığına ilişkin Anayasa hükümleri korunduğundan Cumhurbaşkanı statüsünün parti genel başkanlığı ile bağdaşmadığının açık olduğu, bunun ötesinde sicil amiri olup idari teşkilatın bütünü de etkileyebilecek konumda olduğundan Cumhurbaşkanı'nın seçim yasaklarına tabi tutulmasının kamu yönetiminin seçimlere bulaştırılmaması bakımından daha da acil ve önemli hâle geldiği,

- Cumhurbaşkanı'nın parti başkanlığının seçimlerde kamusal imkânları kendi partisi lehine seferber etme gücünün bulunması sebebiyle siyasi partilerin serbest ve eşit yarışma şartlarını ortadan kaldırdığından serbest seçim ilkesini zedelediği, devleti temsil ve yürütme ile parti başkanlığı yetkilerinin aynı kişide toplanmasının demokratik toplum düzeniyle de bağdaşmadığı, bu bağlamda seçim yasaklarına ilişkin düzenlemeye uygulamada parti genel başkanı ve aday olan, yürütme yetkisini tek başına kullanan Cumhurbaşkanı'nın dâhil edilmemiş olmasının tarafsız, eşit, serbest

ve adil seçim imkânını ortadan kaldırdığı, bu durumun âdeta devleti aday konumuna taşıyarak onun demokratik niteliğini yadsıdığı, ne 6271 sayılı Kanun'da ne de 298 sayılı Kanun'da görevdeki Cumhurbaşkanı için herhangi bir propaganda yasağının öngörölmüş olmasının günümüzde Cumhurbaşkanı'nın siyasi tartışmaların bir tarafı olma konumuyla bağdaşmadığı, bir kimsenin iki defa Cumhurbaşkanı seçilebileceği de gözetildiğinde 6271 sayılı Kanun'a da görevdeki Cumhurbaşkanı'na ilişkin propaganda yasaklarının eklenmesinin zorunlu olduğu,

- Kanun teklifinin Anayasa Komisyonu ve Genel Kuruldaki görüşmeleri sırasında teklif sahipleri tarafından 6271 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 298 sayılı Kanun'a yaptığı atfın kıyas yoluyla uygulanabileceği, bu sebeple Cumhurbaşkanı'nın da seçim yasaklarına tabi olduğu ileri sürölmüşse de mevcut durumda bu söylemin hukuki sonuç doğuracak nitelik taşımadığı, kaldı ki seçim yasaklarını ihlalin ceza yaptırımını da beraberinde getirmesi nedeniyle kıyasen uygulamanın ceza hukuku bakımından söz konusu olamayacağı, bu itibarla Kanun'da yasağa uyulmadığı takdirde cezalandırılacak kişiler arasında açıkça gösterilmeyen Cumhurbaşkanı'na bu kapsamda bir yaptırım uygulanmasının mümkün olmadığı,

- 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında ortaya çıkan anayasal ve siyasal tabloda Cumhurbaşkanı'nın parlamenter sistem zamanında başbakanın sahip olduğu yetkilerin çok üzerinde yetkilerle donatılmış olmasına rağmen "...Başbakan..." ibaresi yerine "...Cumhurbaşkanı..." ibaresini Kanun'a koymaktan ısrarla kaçınılmasının kanunların Anayasa'ya aykırı olmaması gerektiğine dair Anayasa hükmünün bilinçli bir biçimde ihlali ve yasama yetkisinin kötüye kullanılması anlamına geldiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 11., 13., 14., 67., 68. ve 69. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

155. Diğer yandan anılan nedenlerle demokratik hukuk devletinin açık bir gerekliliği olarak Cumhurbaşkanı'nın seçim yasaklarına tabi olduğuna ya da olması gerektiğine hükmedilmesinin acil bir zorunluluk olduğu belirtilerek öncelikle 6271 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "...Başbakan,..." ibaresi nedeniyle bu fıkranın Cumhurbaşkanı bakımından da propaganda yasaklarını geçerli kıldığının tespit edilmesi, aksi kanaate varılması hâlinde ise ilk genel seçimlere yönelik propaganda döneminden önce yürürlüğe girecek şekilde, -hukuki boşluğun giderilmesi amacıyla- mevzuata Cumhurbaşkanı'na ilişkin propaganda yasaklarına dair açık bir hükmün konulması için yasama organına çağrı yapılması talep edilmiştir.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

156. Dava dilekçesinde 298 sayılı Kanun'un 11. maddesine yönelik iptal talebinin yanı sıra anılan maddeyle bağlantılı olarak 6271 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla ilgili tespit veya yasama organına çağrı yapılması taleplerinde de bulunulmuştur.

157. Norm denetiminde tespit ya da yasama organına çağrı yapılması biçiminde bir talep türü bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle Anayasa ilgisine bir norma ilişkin olarak tespit ya da yasama organına çağrı yapılması şeklinde bir talepte bulunma yetkisi tanımamaktadır.

158. Bu itibarla dava dilekçesinde esasen 298 sayılı Kanun'un 11. maddesinin Anayasa'ya aykırılık gerekçelerine dayanılarak ileri süröldüğü görölen 6271 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasıyla ilgili tespit veya yasama organına çağrıda bulunulması talepleri 298 sayılı Kanun'un 11. maddesine yönelik iptal talebi kapsamında değerlendirilmiştir.

a. Kanun'un 65. Maddesinin Başlığının "Bakanlara ilişkin yasaklar:" Şeklinde Değiştirilmesi

159. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi yetkisinin kapsamına Anayasa değişikliği, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve TBMM İçtüzüğü adı verilen normlar (kurallar) girmektedir. Söz konusu düzenlemeler, Anayasa'nın yetkili kıldığı organlar tarafından yazılı bir şekilde ve bu adlar altında tespit edilen genel, sürekli ve soyut hukuk normlarıdır. Norm ise insan davranışını yönlendirmek amacıyla belirli bir şeyin yapılmasını yasaklayan ya da belirli bir şeyin yapılmasına izin veya yetki veren ve cebirle desteklenmiş irade açıklamalarıdır. Dolayısıyla hukuk normları daima emir, yasak, izin veya yetki içeren önermelerden oluşur. İnsan davranışını yönlendirmeyi hedeflemeyen yani emir vermeyen, yasak koymayan, izin veya yetki vermeyen bir önerme, normatif nitelikte olmadığından hukuk kuralı sayılmaz.

160. Bu itibarla madde başlıkları da başlı başına bir yargı ifade etmediğinden denetlenebilir norm niteliğinde değildir. Anılan niteliği sebebiyle madde başlıklarının iptal davasına konu edilmesi mümkün değildir.

161. Açıklanan nedenlerle 298 sayılı Kanun'un 65. maddesinin başlığının "*Bakanlara ilişkin yasaklar:*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

b. Kanun'un 65. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde ve İkinci Fıkrasında Yer Alan "...Başbakan ve..." İbarelerinin Madde Metninden Çıkarılması

162. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 79. maddesi yönünden de incelenmiştir.

163. Dava konusu kuralların gerekçesinde Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle uyum düzenlemesi yapıldığı ifade edilmiştir.

164. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişikliklerle -Başbakan ve bakanlardan oluşan- Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklikler yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

165. Söz konusu Anayasa değişikliği ile uygulamaya geçilen Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin temel özelliklerinden biri, daha önceki parlamenter hükûmet sisteminde parlamentodan çıkan ve yürütme organının bir parçasını oluşturan Bakanlar Kurulunun -ve onun bir unsuru olan başbakanın- varlığına anayasal olarak son verilmiş olmasıdır.

166. Bu kapsamda 2017 yılındaki Anayasa değişikliğiyle getirilen yeni hükûmet sisteminde başbakanlık makamının kaldırılmasına, bu makamın hukuki varlığına son verilmesine koşut olarak kurallarla başbakanın, seçim propagandasına ilişkin yasaklara tabi olmasını, seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında 298 sayılı Kanun hükümleriyle bağlı olmasını öngören düzenlemelerin kapsamından çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu yararı dışında başka bir amaçla ihdas edildiği sonucuna ulaşılamayan kuralların amaç bakımından Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

167. Öte yandan dava dilekçesinde, yeni hükümet sisteminde kaldırılan başbakanlık makamı nedeniyle “...*Başbakan*...” ibaresinin madde metninden çıkarılırken onun yerine getirilen ve çok daha fazla yetkiyle donatılan Cumhurbaşkanlığı makamı gözetilerek madde metnine “...*Cumhurbaşkanı*...” ibaresinin eklenmesi gerektiği, nitekim aksi durumun mevcut sistemde siyasi kimliği de bulunan görevdeki Cumhurbaşkanı'nın seçim propagandasına ilişkin yasaklardan muaf olması sonucunu doğuracağı, bunun ise seçimlere ilişkin anayasal ilkeleri zedeleyeceği belirtilmekte olup “...*Cumhurbaşkanı*...” ibaresinin madde metnine eklenmemesinin kanunların Anayasa'ya aykırı olmaması gerektiğine dair Anayasa hükmünün bilinçli bir biçimde ihlali ve yasama yetkisinin kötüye kullanılması anlamına geldiği iddia edilmektedir.

168. Dava konusu kurallarla yapılan değişiklik “...*Başbakan ve...*” ibarelerinin madde metninden çıkarılması suretiyle seçim propagandasına ilişkin yasaklara ve seçimle ilgili faaliyet ve konuşmalara yönelik düzenlemelerin kapsamından başbakanın çıkarılmasından ibarettir. 298 sayılı Kanun kapsamında *başbakana* yapılan atıfların *Cumhurbaşkanı*'na yapılmış sayıldığına ilişkin bir hükmün de bulunmadığı gözetildiğinde kurallarla Cumhurbaşkanı'na yönelik bir düzenleme öngörülmediği açıktır.

169. Bu itibarla anılan aykırılık iddialarının temelini seçim propagandasına ilişkin yasaklar ile seçimle ilgili faaliyet ve konuşmalara yönelik düzenlemeler içeren madde kapsamına “...*Cumhurbaşkanı*...” ibaresinin dâhil edilmemesi suretiyle anılan hususlarda Cumhurbaşkanı yönünden eksik düzenleme yapıldığı oluşturmaktadır.

170. Seçimlerin dürüstlüğü ilkesi seçim sürecinin adil, objektif ve tarafsız bir biçimde yürütülmesini gerektirmekte olup bu ise seçim yarışına katılanlar bakımından eşit şartlarda bir rekabet ortamının sağlanmasıyla mümkündür. Dolayısıyla anılan ilke seçimde rol alan aktörlerin siyasal rekabette eşit şartlara tabi olmasını, devletin de bu hususta belirli bir grubu avantajlı ya da dezavantajlı konuma düşürecek nitelikte yasal düzenlemeler yapmaktan kaçınmasını gerekli kılar. Bu sebeple yasama organı seçim rekabetinde en önemli hukuki vasıtalarından biri olan ve seçim sonuçları üzerindeki etkisi hususunda şüphe bulunmayan seçim propagandasıyla ilgili yasak ve esaslar ile kimlerin bunlara tabi olacağını düzenlerken bu amacı gözardı edemez.

171. 298 sayılı Kanun Cumhurbaşkanı seçimi de dâhil olmak üzere özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerine ilişkin genel hükümlerin düzenlendiği temel kanundur.

172. Anılan Kanun'un bakan ve milletvekillerinin seçim propagandası ile ilgili yasaklara ve bakanların seçimle ilgili faaliyet ve konuşmalar bakımından tabi olduğu hususlara ilişkin düzenlemeler öngören 65. maddesinde Cumhurbaşkanı'na yer verilmemiştir. Bununla birlikte Cumhurbaşkanı seçimine dair usul ve esasları düzenleyen 6271 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasında propaganda döneminde başbakan, bakanlar ve milletvekilleriyle ilgili yasaklara ilişkin hükümler dâhil olmak üzere propagandaya dair diğer hususlarda 298 sayılı Kanun hükümlerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmek suretiyle Cumhurbaşkanı'nın, Cumhurbaşkanı seçimi de dâhil olmak üzere 298 sayılı Kanun hükümleri kapsamındaki seçimler bakımından propagandayla ilgili hususlarda anılan Kanun hükümlerine tabi kılındığı anlaşılmaktadır.

173. Dolayısıyla 298 sayılı Kanun'un bakan ve milletvekillerinin seçim propagandası ile ilgili yasaklara ve bakanların seçimle ilgili faaliyet ve konuşmalar bakımından tabi olduğu hususlara ilişkin düzenlemeler öngören 65. maddesinde dava konusu kurallarla madde metninden başbakan ibarelerinin çıkarılması sonrasında aynı maddeye Cumhurbaşkanı ibaresinin eklenmemesinin kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğu, bu bağlamda Cumhurbaşkanı'nın seçim propagandası

bakımından tabi olduğu hükümlerin 298 sayılı Kanun'a atıf yoluyla kendi seçim kanununda ayrıca düzenlendiği ve bu suretle Cumhurbaşkanı'nın da anılan Kanun'un 65. maddesinde öngörülen düzenlemelerin kapsamına dâhil edildiği görülmektedir.

174. Nitekim dava konusu kurallara ilişkin yasama süreci ve ilgili yasama belgeleri incelendiğinde, kanun teklifinin TBMM Genel Kurulundaki görüşmeleri sırasında aleyhte söz alan milletvekilleri tarafından 298 sayılı Kanun'un seçim yasaklarına uyması gereken kişilerin belirlendiği maddelerinde yer alan *Başbakan* ibareleri çıkarılırken yerine "Cumhurbaşkanı" yazılmadığı sürece Cumhurbaşkanı'nın hiçbir şekilde propaganda yasağının kapsamına dâhil olmayacağı yolunda getirilen eleştirilere yönelik olarak lehte söz alan milletvekilleri tarafından; bu hususta Cumhurbaşkanı bakımından müstakil, özel bir kanun bulunduğu hatırlatılarak 6271 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasında propaganda döneminde başbakan, bakanlar ve milletvekilleriyle ilgili yasaklara ilişkin hükümler dâhil olmak üzere propagandaya dair diğer hususlarda 298 sayılı Kanun hükümlerinin kıyasen Cumhurbaşkanı hakkında da uygulanmasının öngörüldüğünün dolayısıyla Cumhurbaşkanı'nın da 298 sayılı Kanun kapsamında yer aldığı net bir şekilde belirlendiği, bir alanda normatif kurallar varsa onlara uyulmasının, onlara göre değerlendirme yapılmasının hukuk devletinin gereği olduğu, özel kanunların olduğu bir yerde özel kanun hükümlerinin uygulanacağı, 6271 sayılı Kanun'da da bu hususta açıkça 298 sayılı Kanun'a atıf yapıldığından 298 sayılı Kanun'da tekrar Cumhurbaşkanı'na yer verilmediği, Cumhurbaşkanı'nın seçim başladıktan sonra devletin tüm imkânlarıyla orantısız bir şekilde diğer muhtemel rakipleriyle seçim yarışına gireceği hususunun doğru olmadığı, Cumhurbaşkanı'nın diğerleriyle haksız bir rekabete girmesi ya da Cumhurbaşkanı'na avantaj sağlanması gibi bir şeyin söz konusu olmadığı yönünde açıklamalarda bulunulduğu görülmüştür.

175. Bu itibarla kuralların dava dilekçesinde ileri sürülen iddialar bağlamında seçimlerin dürüstlüğü ilkesini zedeleyen bir yönünün de bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

176. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 11., 13., 14., 68. ve 69. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 66. Maddesinde Yer Alan "...Başbakan,..." İbaresinin Madde Metninden Çıkarılması

177. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 79. maddesi yönünden de incelenmiştir.

178. Kanun'un 65. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ve ikinci fıkrasında yer alan "...*Başbakan ve...*" ibarelerinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

179. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 11., 13., 14., 68. ve 69. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 155. Maddesinin Başlığının "*Bakanların yasaklara uymamaları:*" Şeklinde Değiştirilmesi

180. Kanun'un 65. maddesinin başlığının "*Bakanlara ilişkin yasaklar:*" şeklinde değiştirilmesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

Esas Sayısı : 2022/50

Karar Sayısı : 2022/107

181. Açıklanan nedenlerle Kanun'un 155. maddesinin başlığının "*Bakanların Yasaklara Uymamaları.*" şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

182. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

31/3/2022 tarihli ve 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 5. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının;

a. İkinci cümlesinde yer alan "*...kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş...*" ve "*...ad çekme suretiyle tespit edilir.*" ibarelerine,

b. Üçüncü ve dördüncü cümlelerine,

c. Beşinci cümlesinde yer alan "*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*" ibaresine,

ç. Yedinci cümlesine,

d. Sekizinci cümlesinde yer alan "*Ancak, bu...*" ibaresine,

2. 6. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin;

a. Birinci fıkrasının değiştirilen ikinci cümlesinde yer alan "*...ad çekme suretiyle...*" ve "*...hâkim, kurulun başkanıdır.*" ibarelerine,

b. Birinci fıkrasına eklenen üçüncü cümlede yer alan "*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*" ibaresine,

3. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un;

a. 65. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ve ikinci fıkrasında yer alan "*...Başbakan ve...*" ibarelerinin madde metninden çıkarılmasına,

b. 66. maddesinde yer alan "*...Başbakan,...*" ibaresinin madde metninden çıkarılmasına,

4. 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun'a eklenen geçici 24. maddeye,

yönelik iptal talepleri 28/9/2022 tarihli ve E.2022/50, K.2022/107 sayılı kararla reddedildiğinden bu maddeye, cümlelere ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un;

1. 65. maddesinin başlığının "*Bakanlara ilişkin yasaklar:*" şeklinde değiştirilmesine,

2. 155. maddesinin başlığının “*Bakanların yasaklara uymamaları.*” şeklinde değiştirilmesine,

yönelik iptal talepleri hakkında 28/9/2022 tarihli ve E.2022/50, K.2022/107 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu madde başlıklarına ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

28/9/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

31/3/2022 tarihli ve 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un;

A. 5. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 15. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının;

1. İkinci cümlesinde yer alan “...*kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş...*” ve “...*ad çekme suretiyle tespit edilir.*” ibarelerinin,

2. Üçüncü ve dördüncü cümlelerinin,

3. Beşinci cümlesinde yer alan “*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*” ibaresinin,

4. Yedinci cümlesinin,

5. Sekizinci cümlesinde yer alan “*Ancak, bu...*” ibaresinin,

Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 6. maddesiyle 298 sayılı Kanun’un 18. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının değiştirilen ikinci cümlesinde yer alan “...*ad çekme suretiyle...*” ve “...*hâkim, kurulun başkanıdır.*” ibarelerinin,

2. Birinci fıkrasına eklenen üçüncü cümlede yer alan “*Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise...*” ibaresinin,

Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun’un;

1. 65. maddesinin;

a. Başlığının “*Bakanlara ilişkin yasaklar:*” şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Birinci fıkrasının birinci cümlesinde ve ikinci fıkrasında yer alan “...*Başbakan ve...*” ibarelerinin madde metninden çıkarılmalarının Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. 66. maddesinde yer alan “...*Başbakan,...*” ibaresinin madde metninden çıkarılmasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Esas Sayısı : 2022/50

Karar Sayısı : 2022/107

3. 155. maddesinin başlığının “*Bakanların yasaklara uymamaları.*” şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun’a eklenen geçici 24. maddenin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

28/9/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan

Zühtü ARSLAN

Başkanvekili

Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili

Kadir ÖZKAYA

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Recai AKYEL

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Üye

Basri BAĞCI

Üye

İrfan FİDAN

Üye

Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un (Kanun) 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun'a eklenen geçici 24. maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu maddenin birinci cümlesiyle il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının maddenin yürürlüğe girdiği tarihten (6/4/2022) itibaren üç ay içinde yeniden belirlenmesi, ikinci cümlesiyle de bu şekilde belirlenen başkan ve üyelerin öncekilerin görev süresini tamamlaması öngörülmektedir. Böylece kıdem esasına göre ve iki yıl süreyle görev yapmak üzere 2022 yılının Ocak ayında belirlenen il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının bu görevlerine süresinden önce son verilmektedir.

3. İl seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanları hâkimler arasından belirlenmektedir. Dolayısıyla hâkim teminatına ve yargı bağımsızlığına ilişkin anayasal hükümler il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurullarının başkanları için de geçerlidir.

4. Bu bağlamda çoğunluk kararında da kabul edildiği üzere, hâkimlerin seçimlerin yönetimi ve denetimi kapsamında seçim uyumsuzluklarını karara bağladıkları ve yaptıkları işin yargısal faaliyet kapsamında kaldığı, dolayısıyla yargı bağımsızlığı ve hâkim teminatından yararlandıkları açıktır. Bu teminat, "*hâkimlerin, üzerinde baskı veya baskı ihtimali oluşturabilecek bütün dış tesirden korunmalarını gerektirir*" (§§ 138-139).

5. Çoğunlukça vurgulandığı gibi, yargı sisteminde gerçekleştirilen ciddi yapısal değişiklik ve bunun sonucu olarak hukuki ve fiilî zorunluluk olmadıkça hâkimlerin yargısal görevine kanun koyucu tarafından son verilmesi hukuk devleti anlayışıyla bağdaştırılmaz (§ 140). Dava konusu kuralın anayasalık denetimindeki belirleyici husus, il seçim kurulu başkanlığı ve üyeliği ile ilçe seçim kurulu başkanlığı görevini ifa eden hâkimlerin süresinden önce görevlerine son verilmesini zorunlu kılan bir hukuki ve fiilî zorunluluğun bulunup bulunmadığı noktasında düğümlenmektedir.

6. Öncelikle belirtmek gerekir ki, kanunla göreve son verme bakımından idari görev yapan kamu görevlileri ile hâkimler arasında farklılık bulunmaktadır. Daha önemlisi görevine son verilen kamu görevlilerinin hâkim olması durumunda da ifa edilen görevin idari veya yargısal mahiyette olması da farklı değerlendirme yapmayı gerektirebilmektedir.

7. Bu bir derece değil, nitelik farkıdır. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarından hareketle, yapısal bazı değişikliklere gidilerek bazı idari birimlerin kaldırılması hukuki ve fiilî zorunluluk olarak görülebilir. Nitekim Mahkeme, Türkiye Adalet Akademisindeki yapısal değişikliği dikkate almak suretiyle burada görevlendirilmiş olan hâkimlerin idari görevlerine son verilmesini Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Anayasa Mahkemesine göre "*yargılama faaliyetleri yönünden geçerli olan mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkeleri*"nin hâkim ve savcılarının "*idari*" görevlerine son veren düzenlemeler bakımından ele alınması mümkün değildir (AYM, E. 2014/57, K.2014/81, 10/4/2014).

8. Buna karşılık idari nitelikteki her "*yapısal*" değişiklik, hâkimlerin yargısal görevlerine son verilmesini gerektiren hukuki ve fiilî zorunluluk hâli olarak kabul edilemez. Böyle bir zorunluluk ancak hâkimlerin görev yaptıkları mahkeme veya kurulların kaldırılması ya da yargı birliği kapsamında birleştirilmesi gibi son derece köklü yapısal değişiklikler sonucunda gündeme gelebilir. Ancak bu mahiyette bir yapısal değişikliğin beraberinde getirdiği hukuki ve fiilî zorunluluğun bulunması durumunda da son çare olarak yapılacak müdahalenin yargı bağımsızlığı ve hâkimlik teminatının sağladığı diğer güvenceleri koruyacak şekilde ölçülü olması gerekmektedir.

9. Bu açıklamalar kapsamında dava konusu kuralın yapısal nitelikteki bir değişimin gerekli kıldığı hukuki ve fiilî bir zorunluluk hali ortaya çıkarıp çıkarmadığına bakılmalıdır. İl seçim kurulu

başkanlık ve üyelikleri ile ilçe seçim kurulu başkanlığında görev alacak hâkimlerin belirlenme yöntemini değiştiren, bu kapsamda başkan ve üyelerin kıdem esasına yerine belli nitelikleri taşıyan hâkimler arasından ad çekme suretiyle belirlenmesini öngören dava konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. Bununla birlikte, seçim kurullarındaki başkan ve üyelerin seçilme usulünün değişmesi kıdem esasına göre belirlenen ve iki yıl boyunca görev yapması beklenen başkan ve üyelerin görevlerine son verilmesini zorunlu kılan bir yapısal değişiklik mahiyetinde değildir.

10. Seçim kurullarının oluşumunda ve görevlerinde herhangi bir değişiklik öngörmeyen kanuni düzenlemenin yapısal nitelikte olduğu söylenemez. Başka bir ifadeyle her durumda hâkimlerden oluşan ilçe seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının “kıdem” yerine “ad çekme” yöntemiyle belirlenecek olması, daha önce kıdem esasına göre iki yıl görev yapmak üzere oluşturulmuş bulunan mevcut seçim kurullarının başkan ve üyelerinin görevlerini sona erdirmeyi gerektiren hukuki ve fiilî bir zorunluluk olarak değerlendirilemez.

11. Diğer yandan, dava konusu kuralın seçim kurullarının aynı yöntemle belirlenen başkan ve üyelerden oluşmasını, başka bir ifadeyle “yeknesaklığı” sağlama amacıyla getirildiği gerekçesi de değişikliğin hukuki ve fiilî bir zorunluluk doğurduğu görüşünü haklılaştırmak bakımından yeterli değildir. Dahası bu yönde bir gerekçenin “ilgili” olduğu dahi söylenemez. Yukarıda ifade edildiği üzere kurulların başkan ve üyeleri belli niteliklere sahip olan hâkimlerden oluşmaktadır. Bu hâkimlerin nitelikleri, görev ve yetkilerinde zaten “yeknesaklık” sağlanmıştır. Bunun dışında, kıdem esasına göre belirlenen üyelerin görevlerine son verilmek suretiyle yeknesaklığı sağlamanın neden “zorunlu” olduğu anlaşılamamıştır.

12. Bu bağlamda çoğunluğun, kurullarda görev yapan hâkimlerin başka yere atanmaları nedeniyle görevleri sona erdiğinde yerlerine geleceklerin “ad çekme” suretiyle belirleneceği, dolayısıyla “yeni sistemin eski sisteme göre belirlenmiş ve iki yıllık süresini tamamlamamış mevcut seçim kurulları bakımından da her an uygulanma kabiliyetinin bulunduğu” yönündeki değerlendirmesi de (§§ 131, 142) dava konusu kuralın yapısal bir değişikliğin beraberinde getirdiği hukuki ve fiilî zorunluluğun sonucu olduğunu göstermek için yeterli değildir. Zira hâkimlerin başka yerlere atanmaları veya görevlerinden çekilmeleri gibi durumlarla yargısal nitelikteki görevlerine süresinden önce kanunla son verilmesi farklıdır. Birincisi yapılan görevin mahiyetinden kaynaklanan “doğal” veya “zorunlu” bir değişikliği gerektirirken, ikincisi kanun koyucu tarafından yapılan bir müdahalenin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kuralı Anayasa'ya aykırı kılan da hâkimlerin kendi istekleri ve iradeleri olmamasına rağmen görevlerine son verilmesidir.

13. Bu manada dava konusu kural, yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını güvenceye alan Anayasa'nın 138. maddesine aykırıdır. Yargı bağımsızlığının temel amacı hâkimin çekinmeden ve endişe duymadan, “her türlü kaygıdan, maddi ve manevi baskı ve etki olasılığından uzak” ve tarafsız bir şekilde “özgürce karar verebilmesi”ni sağlamaktır (AYM, E. 1990/13, K. 1990/30, 20/11/1990, AYM, E. 2017/158, K. 2018/89, 6/9/2018, § 12). Bu bağlamda kanun koyucunun hâkimlik teminatıyla bağdaşmayacak şekilde seçim kurulu başkan ve üyelerinin görevlerine son vermeye yönelik müdahalelerinin yargı bağımsızlığıyla bağdaştırılması zordur.

14. Diğer yandan, görev süresi dolmamış olan seçim kurullarının başkan ve üyelerinin görevlerine kanunla son verilmesi, kuvvetler ayrılığı ilkesiyle de bağdaşmamaktadır. Anayasa'nın Başlangıç kısmında “belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği” olarak ifade edilen kuvvetler ayrılığı ilkesi, Anayasa'nın 2. maddesinin atfı nedeniyle Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı temel niteliklerden biri olarak kabul edilmiştir. Bu ilke uyarınca “her erkin Anayasa tarafından belirlenmiş yetki sahasında kalması ve

diğer erklerin yetkisine müdahale etmemesi” sağlanmalıdır (AYM, E. 2012/100, K. 2013/84, 4/7/2013; AYM, E. 2017/20, K. 2018/75, 5/7/2018, § 28).

15. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin arkasındaki fikir, gücün temerküzünü engellemek suretiyle devletin aşırı gücü karşısında bireyi ve haklarını korumaktır (bkz. M.J.C. Vile, *Constitutionalism and the Separation of Powers*, Second Edition, Liberty Fund, 1998, s. 409). Anayasa Mahkemesine göre de “*anayasal devletin temel niteliklerinden biri olan kuvvetler ayrılığının amacı, iktidarın tek elde toplanması sonucu yetki aşımının (ultra vires) ortaya çıkmasını ve temel hakların ihlal edilmesini engellemektir*” (AYM, E.2006/113, K.2011/102, 16/06/2011).

16. Hâkimlerin yasama ve yürütmenin müdahalesine maruz kalmadan görev yapması, kuvvetler ayrılığından beklenen faydanın sağlanması bakımından hayati derecede önemlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesinin bir kararında vurguladığı gibi “*Yasama ve yürütme organlarına karşı bağımsızlığı korunan yargı, genelde yönetime karşı yönetilenlerin güvencesidir*” (AYM, E.1988/32, K.1989/10, 28/02/1989).

17. Bu bağlamda kuvvetler ayrılığı ilkesi, yasama organının yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını etkileyecek şekilde müdahalesine izin vermez. Anayasa’nın 67. maddesi uyarınca seçimler “*yargı yönetimi ve denetimi altında yapılır*”. Seçim uyumsuzluklarını karara bağlayan ve yargısal görev ifa eden seçim kurullarının bağımsız ve tarafsız bir şekilde bu görevleri yürütmesi yasamanın ve yürütmenin karşısında güvenceye sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. Dava konusu kural seçim kurullarında görev yapan hâkimlerin görevlerine süresinden önce son vermekle, aynı zamanda Anayasa’nın 67. maddesiyle bağdaşmayacak şekilde yargıya müdahalede bulunmuştur.

18. Açıklanan gerekçelerle, kuralın Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 67. ve 138. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Başkan

Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 298 sayılı Kanunun 7393 sayılı Kanunla değişik 15. ve 18. maddelerindeki düzenlemelerle il ve ilçe seçim hakimlerinin belirlenmesi yönteminde değişiklikler yapılmıştır. Mahkememizin bu kurallara ilişkin değerlendirmesinde Anayasaya aykırılık tespit edilememiş, konu yasama organının takdir yetkisi kapsamında görülmüştür. Bununla birlikte geçici 24. madde ile bu değişikliğin üç ay içerisinde uygulanarak, mevcut seçim hakimlerinin görevlerinin sona erdirilerek yeni yönetime göre yeniden seçilmeleri düzenlenmiştir. Geçici maddedeki bu kuralın reddine karar veren Mahkememiz çoğunluğunun gerekçelerine, aşağıda açıklanan nedenlerle katılamadım.

2. Öncelikle ifade edilmelidir ki Anayasa seçim hakimlerinin belirlenme yöntemini ve görev sürelerinin düzenlenmesinin kanunla yapılabileceğini öngörmüştür. Bu bakımdan yasama organının bu konularda düzenleme yetkisi bulunmaktadır. Nitekim Mahkememiz anılan 15. ve 18. maddelerdeki değişiklikleri yasama yetkisi kapsamında görmüş ve anayasaya aykırılık tespit etmemiştir. Bununla birlikte gerek önceki düzenlemede, gerekse 7393 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile seçim hakimlerinin görevlerinin iki yıl olduğu, iki yılda bir ocak ayı sonunda yeniden

belirleneceği kabul edilmiştir. Anayasanın 79. maddesinde seçimlerin yargı denetimi altında yapılması düzenlenirken, yargı denetimi ilkesi, seçimlerin dürüstçe yapılması ilkesinin uygulanmasının güvencesi olarak öngörülmüştür. Seçimlere ilişkin yargısal güvencenin temeli ise hakimlerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve hakimlik teminatı ilkelerine dayanmaktadır. Bu ilkeler ise Anayasanın 138-139. maddelerinde güvence altına alınmıştır.

3. Kanun koyucu elbette seçim hakimlerinin belirlenme yönteminde değişiklik yapabilir. Fakat bu değişikliğin kamu yararı amacıyla yapılması ve anayasal ilkelere aykırı olmaması zorunludur.

4. Mahkememiz çoğunluğunun gerekçesinde, incelenen kuralın, seçim hakimlerinin belirleniş yöntemlerine ilişkin yapısal değişikliğin zorunlu sonucu olduğu değerlendirilmiştir. Geçici maddenin gerekçesinde ise 298 sayılı Kanunun 15. ve 18. maddelerinde yapılan değişiklikler doğrultusunda yeknesaklığın sağlanması amacıyla mevcut seçim hakim ve başkanlarının görevlerinin sona ermesine ilişkin geçici düzenlemenin yapıldığı belirtilmektedir. Başka deyişle değişikliğin meşru amacı ve beklenen kamu yararı yapısal bir değişikliğin zorunlu sonucu olmayıp, yeknesaklığın sağlanması amaçlanmıştır. Bu bakımdan sebep ikamesiyle farklı sonuca gidilmesi yerinde olmamıştır.

5. Geçici maddedeki düzenleme, seçim hakimlerinin belirlenmesi yönteminde yapılan değişiklikle yeknesaklığın sağlanması amacı için elverişlidir. Fakat yeknesaklığın teminine yönelik mantıksal amaç bu konuda ne şekilde bir kamu yararının sağlanmasının amaçlandığını izah için yeterli değildir. Öte yandan seçim hakimlerinin belirlenmesi yöntemindeki değişiklik yapısal bir değişiklik olsa dahi, bu değişikliğin mevcut hakimlerin de görevlerinin sona ermesini zorunlu kılan bir yönü olduğu ortaya konulamamaktadır. Esasen il ve ilçe seçim kurullarının teşkilat biçiminde yapısal bir değişiklik olmadığı gözlemlendiğine göre, salt kurul başkan ve üye hakimlerinin seçim yönteminin değiştirilmiş olması, mevcut hakimlerin görevlerine bir an önce son vermeyi zorunlu kılan bir yapısal değişiklik olduğu görüşünü doğrulamamaktadır. Nitekim bizzat kanun koyucunun gerekçesinde dahi yapısal değişiklikten söz edilmemektedir. Şu halde öncelikle geçici maddenin düzenlenmesine duyulan ihtiyaca ilişkin meşru amacın ve kamu yararının kanun koyucu tarafından gösterilemediği anlaşılmaktadır. Kuralın anlam ve kapsamı yönünden yapılan incelemede de bu amacın ve kamu yararının tespit edilmesi imkanı bulunamamaktadır. Dolayısıyla kuralın öncelikle kamu yararı amacıyla düzenlendiğinin belirlenememesi dolayısıyla iptali gerekir.

6. Bir an için kamu yararının varlığı kabul edilerek inceleme sürdürüldüğünde ise, mevcut seçim hakimlerinin yasal süreleri beklenmeden değiştirilmesini zorunlu kılan kuralın hakimlik teminatı ve bağımsızlığı güvenceleri yönünden ele alınması gerekir. Zira bu görev seçim hakimlerine Anayasa gereği yargısal görevlerinin bir parçası olarak verilmektedir. Başka deyişle seçim kurulları başkan ve üyesi olan hakimler bu görevlerini hakimlik sıfatları ile ve seçimlerin yargısal güvence altında olması amacıyla yürütmektedirler. Bu nedenle konunun hakimlik teminatı ve bağımsızlığı ilkeleri yönünden incelenmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında yapısal veya hukuki bir zorunluluk da bulunmadığı halde yasal görev süreleri dolmadan üç ay içerisinde seçim hakimlerinin görevlerine son verilmesinin Anayasanın 138. ve 139. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olması nedeniyle kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşümdedir.

Başkanvekili

Hasan Tahsin
GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanun'un 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun'a eklenen dava konusu geçici 24. maddesinde mevcut il seçim kurullarında başkan ve üye, ilçe seçim kurullarında başkan olarak görev yapan hâkimlerin bu görevlerinin yasal sürelerinden (Ocak 2024) önce sonlandırılması öngörülmüştür.

2. Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri, ikinci fıkrasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilerek hukuk devleti olmanın zorunlu bir gereği olan yargı bağımsızlığı teminat altına alınmıştır.

3. Anayasa'nın 139. maddesinde hâkim ve savcıların azlolunamayacağı, kendileri istemedikçe Anayasa'da öngörülen yaştan önce emekliye ayrılamayacakları, bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamayacakları kabul edilmiştir. Hâkimlik teminatı, hâkimlerin hukuka ve kanuna uygun olarak vicdani kanaatlerine göre karar vermelerini sağladığı gibi verdikleri bu kararlar nedeniyle daha sonra haklarında olumsuz işlemler tesis edilmesine engel oluşturmaktadır (AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 27).

4. Anayasa'nın 140. maddesinde de hâkimlerin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine göre görev yapacakları belirtilmiştir.

5. Mahkemelerin ve buna bağlı olarak kadroların kaldırılması ya da yargı sisteminde ciddi yapısal değişiklikler yapılması gibi zorunlu nedenler olmadıkça hâkimlerin, yürüttükleri yargısal görevlerinin süresinden önce kanunla sona erdirilmesi, Anayasa'nın 138. maddesinde korunan yargı bağımsızlığına aykırı düşmektedir. Belirli bir süre ile yargısal görev verilen hâkimlerin görevlerine süresinden önce kanunla son verilmesi ilgili hâkimler üzerinde baskıya neden olabilecektir. Böyle bir durum kuvvetler ayrılığı ilkesi üzerinde de çeşitli tereddütler yaratabilecektir.

6. Her durumda yasama organının bir zorunluluk ve yapısal bir sistem değişikliği olmadan hâkimin yargısal görevine süresinden önce son vermesi tek başına yargı bağımsızlığına zarar verecektir. Nitekim hâkimlerin mesleğe kabulleri, atama ve nakilleri, görevlendirilmeleri, yükselmeleri gibi doğrudan onların yargısal faaliyetleriyle ilgili hususlarda yasama ve yürütme organlarının bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu konularda anayasal bir kurul olan HSK'nın görevli olması yargı bağımsızlığı ve kuvvetler ayrılığı ilkelerinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir hâkimin belirli bir süre için yürütmekte olduğu yargısal görevine süresinden önce kanunla son verilmesinin dayanağı olarak gösterilen yapısal değişikliklerin de basit, sıradan, olağan değişiklikler olmaması, göreve süresinden önce son verilmesini haklı kılacak ölçüde bir hukuki ve fiilî zorunluluk barındırması gerekir.

7. 298 sayılı Kanun'un il ve ilçe seçim kurullarını düzenleyen 15. ve 18. maddelerinde il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenme yöntemine ve bunların niteliklerine ilişkin hususlarda 7393 sayılı Kanun'la birtakım değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda temel olarak daha önce, anılan görevleri yerine getirecek hâkimlerin kıdem esasına göre belirlenmesi öngörülmekteyken yapılan değişikliklerle söz konusu hâkimlerin en az birinci sınıfa

Esas Sayısı : 2022/50

Karar Sayısı : 2022/107

ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olanlar arasından ad çekme suretiyle tespit edilmesi usul ve esasları benimsenmiştir.

8. Bu değişiklikler ciddi yapısal nitelikler taşımamaktadır. Çünkü bahse konu seçim kurulları aynı kuruluş yapısıyla birlikte hukuk sistemi içindeki varlığını devam ettirmekte olup bu kurullarda yargı organının bir unsuru olarak yer alacak kişiler de yine adli yargı adalet teşkilatında görev yapan hâkimlerdir. Bu hâkimlerin sayısında, görev ve yetkilerinde, görev sürelerinde de herhangi bir değişiklik olmamıştır. Dolayısıyla kuralla görevlerine süresinden önce son verilmesi öngörülen il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının bu görevlere gelmesinde uygulanan usul ve esaslar hukuk sistemi içinde muhafaza edilmektedir.

9. Yukarıda belirtilen açıklamalar dikkate alındığında dava konusu kural ciddi bir yapısal değişikliğe yol açmamıştır. Bu nedenle, kuralın mevcut başkan ve üyelerin görevlerine süresinden önce son vermesi hâkimlerin bağımsızlığını zedelemektedir.

10. Belirtilen gerekçelerle kuralın, Anayasa'nın 79. ve 138. maddelerine aykırı olduğu düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Üye

Engin
YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7393 sayılı Kanunla yapılan diğer değişikliklerin yanında 298 sayılı Kanuna eklenen geçici 24. maddenin de Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Çoğunluğun red gerekçesinde; anılan hükmün, il ve ilçe seçim kurullarının oluşumu ile bunların başkanlıklarına ve üyeliklerine seçilme şartlarının değiştirilmesi sebebiyle getirildiği, dolayısıyla mevcut başkan ve üyelerin görevlerine son verilmesinin sistemde gerçekleştirilen yapısal değişikliğin hukukî ve fiilî zorunlu bir sonucu olarak seçim kurullarının oluşumunda ikili bir görünüme yol açılmaması bakımından kamu yararı amacıyla öngörüldüğü, daha önceki usul ve esaslara göre belirlenmiş olan başkan ve üyelerin görevlerine son verilmesinin “mahkemelerin bağımsızlığı” ve “hâkimlik teminatı” ilkelerine aykırı olmadığı, görevi bu şekilde sona erdirilen hâkimlerden gerekli şartları sağlayanların seçim kurullarında görev almalarına da bir engel bulunmadığı belirtilerek incelenen kuralın Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

298 sayılı Kanunun iptali talep edilen geçici 24. maddesinde, il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının, bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde, 15. ve 18. maddelerde bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişikliklere göre yeniden belirlenmesi ve bu şekilde belirlenen başkan ve üyelerin, önceki başkan ve üyelerin görev süresini tamamlaması öngörülmüştür.

Bilindiği gibi, Anayasanın “Mahkemelerin bağımsızlığı” başlıklı 138. maddesine göre hâkimler görevlerinde bağımsız olup Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler. Kararda da açıklandığı üzere, hâkimlerin çekinmeden, endişe

duymadan ve herhangi bir dış etki altında kalmadan, tarafsız bir şekilde ve hür iradeleri ile karar verebilmelerini, böylece yargılama fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilebilmesini hedefleyen, bu sebeple de hukuk devleti ilkesinin temel unsurlarından birini oluşturan mahkemelerin bağımsızlığı hâkimlere tanınan bir ayrıcalık değil, adaletin dolaylı veya doğrudan her türlü etki, baskı, yönlendirme ve şüpheden uzak bir şekilde dağıtılması amacını güden bir ilkedir.

Yine kararda belirtildiği gibi, yargıya müdahale edilmesini yasaklayan ve bu bakımdan yargı dışındaki kişi ve kurumlara yönelik olarak yasaklayıcı kurallar içeren mezkûr ilke, hâkimlik teminatı ile hayata geçirilmiş ve bu ilke de Anayasanın “Hâkimlik ve savcılık teminatı” başlıklı 139. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddede; hâkim ve savcılarının azlolunamayacağı, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamayacağı, bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamayacağı hükme bağlanmıştır.

Anayasanın “Hâkimlik ve savcılık mesleği” başlıklı 140. maddesinde de hâkimlerin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine göre görev yapacakları belirtilerek yukarıda belirtilen esaslar vurgulanmıştır.

Adil bir yargılama sistemini güvence altına almayı hedefleyen söz konusu ilkelerin kanun koyucu tarafından mahkemelere ve hâkimlere ilişkin düzenlemeler yapılmasını engellemediği, hatta Anayasanın 140. ve 142. maddeleri uyarınca bu hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği tartışmasız olmakla birlikte, düzenlemelerin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre yapılması gerektiği de açıktır.

Hâkimlerin bilinen yargılama faaliyetleriyle ilgili görevlerinin yanında, Anayasanın 79. maddesinin birinci fıkrasına göre seçimlerin genel yönetimi ve denetimine ilişkin olarak yerine getirdikleri görevler bakımından da yargısal faaliyette buldukları, bu itibarla anılan görevleri yaparken yukarıda belirtilen ilkelere tâbi oldukları da tartışmasızdır.

Bu kapsamda, il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının niteliklerini ve belirlenme usullerini değiştiren düzenlemelerin Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki karara katılmakla birlikte, daha önceki hükümlere göre seçilmiş olan ve hâlen göreve devam edenlerin geçici madde ile görevlerinin sona erdirilmesinin Anayasanın 138., 139. ve 140. maddelerinde güvence altına alınan ilkelerle bağdaştığını söylemek mümkün görünmemektedir.

Yukarıda da açıklandığı gibi, hâkimlerin her türlü baskı ve yönlendirmeden uzak bir şekilde görev yapabilmelerini amaçlayan mahkemelerin bağımsızlığı ilkesinin hayata geçirilmesi bakımından büyük önem taşıyan hâkimlik teminatının düzenlendiği Anayasa maddesinde, hâkimlerin azlolunamayacağı ve bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamayacağı hükme bağlanmaktadır.

Öncelikle bu ilkenin, il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenmesine ilişkin usûl ve esasların değiştirilmesinden dolayı, başka bir anlatımla bazı yapısal değişikliklerin hukukî ve fiilî bir sonucu olarak, seçildikleri süreyi doldurmadan önce görevlerine son verilmesine engel olmayacağını belirtmek isabetli değildir.

Böyle bir düzenleme, öncelikle ciddî yapısal değişiklikler yapılması sonucunda hukukî ve fiilî bir zorunluluk doğmasını ve bu zorunluluk sebebiyle göreve süresinden önce son verilmesini gerektirir. Yargı görevi yapanlar bakımından ise hukukî ve fiilî zorunluluk sebebiyle böyle bir düzenleme yapıldığından söz edilebilmesi ancak çok istisnai durumlarda söz konusu olabilir. İncelenen hüküm bakımından böyle bir durumdan söz edilemez. Görev süreleri devam eden seçim

kurulları başkan ve üyeleri için böyle bir düzenleme yapılabileceğinin kabul edilmesi, getirilen yeni usule göre seçilen üyeler de dahil olmak üzere bütün üyeler üzerinde baskı oluşturur.

Oysa hâkimlerin bağımsızlığı ilkesini hayata geçirmek ve bu bağımsızlığı korumak için öngörülen temel ilkelerden biri olan hâkimlik teminatı, hâkimlerin üzerinde baskı veya baskı ihtimali oluşturabilecek bütün dış tesirlerden korunmalarını gerektirir.

Diğer taraftan kural, aşağıdaki sebeplerle hukuk devleti ilkesine de uygun görünmemektedir. Bilindiği üzere hukuk devleti, diğer niteliklerinin yanında, adaletli bir hukuk düzeni kurarak bunu sürdüren, hukukî güvenliği sağlayan, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa başta olmak üzere hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasanın 2. maddesine göre hukuk devleti ilkesinin gereği olarak, kanunların kamu yararı amacıyla çıkarılması gerektiği gibi hukukî güvenlik ilkesiyle çelişmemesi ve yapılan düzenlemenin ölçülü olması da zorunludur. Bu kapsamda, incelenen düzenlemede kamu yararı amacı dışında bir amacın gözetilmediği konusunda mutabakat bulunsa da, belirtilen amaca ulaşılması için söz konusu başkan ve üyelerin görevlerine son verilmesinin, ölçülülük incelemesi kapsamında gerekli olup olmadığının ve yasama organının bu tercihinin hâkimlik teminatı ile bağdaşır bağdaşmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Buna göre, yapılan düzenlemeyle öngörülen hükmün gerekli ve netice itibariyle ölçülü olarak kabul edilebilmesi için, birçok kararımızda vurgulandığı üzere, başvurulabilecek en son çarenin ve alınabilecek en hafif tedbirin seçilmiş olması şarttır.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, mezkûr hükmün başvurulabilecek en son çare ve en hafif tedbir olduğu, yani gerekli ve dolayısıyla ölçülü olduğu söylenemez. Dolayısıyla, incelenen kural yukarıda belirtilen sebeplerle Anayasaya uygun değildir.

Bu itibarla, 298 sayılı Kanunun geçici 24. maddesinin, Anayasanın 2., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red yönündeki kararına karşıyım.

Üye

M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 31/3/2022 tarihli ve 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun'a eklenen "*İl seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanları, bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde, 15 inci ve 18 inci maddelerde bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişikliklere göre yeniden belirlenir. Bu şekilde belirlenen başkan ve üyeler, önceki başkan ve üyelerin görev süresini tamamlar.*" şeklindeki geçici 24. maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığından iptali isteminin reddi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Kuralın Anayasa'ya uygunluğunu değerlendirirken kuralda düzenlemeye konu olan il ve ilçe seçim kurullarının aynı zamanda yargısal bir görev ifa etmekte olduklarını dikkate almak gerekir. Nitekim Anayasa'nın 79. maddesinde seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve

denetimi altında yapılacağı ifade edilmek suretiyle il ve ilçe seçim kurullarındaki hakimlerin yargısal bir faaliyet yürüttüğü açıkça ortaya konulmuştur.

3. İl ve ilçe seçim kurullarında görev yapan hakimler adli yargı ilk derece mahkemelerinde görev yapan hakimler arasından seçilmektedirler. Bu hakimlerin asıl görevleri adli yargı ilk derece mahkemelerinde olmakla birlikte Kanunla kendilerine Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında da görev verilmesi nedeniyle bu seçimlerin yönetimi ve denetiminde görev yapan il ve ilçe seçim kurullarındaki hakimlerin burada da yargısal bir görev ifa ettikleri tartışmasızdır.

4. İptali talep edilen kuralla belli bir yargısal görevi ifa eden hakimlerin o görev süresi sona ermeden değiştirilmesine sebebiyet verilmektedir. Zira 7393 sayılı Kanun’la değiştirilmeden önceki şekline göre kıdem esasına göre ve iki yıl süreyle görev yapmak üzere 2022 yılının Ocak ayının son haftasında belirlenmiş olan il seçim kurullarında başkan ve üyeler ile ilçe seçim kurullarında başkan olarak görev yapan hâkimlerin bu görevleri iki yıllık süre olan Ocak 2024’ten önce sonlanmakta ve il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının dava konusu kuralın yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde getirilen yeni yönetime göre yeniden belirlenmesi öngörülmektedir.

5. Dolayısıyla burada seçimlerle ilgili yargısal bir görev ifa etmekte olan hakimlerin görev süresi dolmadan görevlerine kanunla son verilmiş olmaktadır ki bu husus yargı bağımsızlığını ihlal etmektedir.

6. Bu bağlamda yargı bağımsızlığı ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin bir kararında yaptığı şu değerlendirme kuralın yargı bağımsızlığı ile ilgili Anayasa’ya uygunluk denetiminde önem arz etmektedir:

“Yargının bağımsızlığı ilkesi, hâkimlerin görevlerinde bağımsız olmalarını ifade etmektedir. Hukuk devleti olmanın ön şartları arasında yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının da bulunduğu açıktır. Yargı bağımsızlığı, temel hak ve özgürlüklerin başlıca ve en etkin güvencesidir. Mahkemelerin bağımsızlığı, genellikle hâkimlerin bağımsızlığı kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmakta ve biri diğerinin nedeni ve doğal sonucu olarak anlaşılmaktadır. Hâkimlerin görevlerine ilişkin bağımsızlığı konusunda Anayasa ile tanınan teminat, onlara tanınan bir ayrıcalık olmayıp bu teminatın amacı adaletin dolaylı dolaysız her türlü etki, baskı, yönlendirme ve kuşkuhan uzak dağıtılacağı yolundaki güven ve inancı yerleştirmektir. Yargının bir karakteri olan bağımsızlık; hâkimin çekinmeden ve endişe duymadan, Anayasa’nın öngördüğü gereklerden başka herhangi bir dış etki altında kalmadan, yansız tutumla, özgürce karar verebilmesidir. Yargı bağımsızlığının yalnız yürütme organına karşı değil demokratik bir toplumda, devlet yapısı içinde yer alan tüm kurum ve kuruluşlar ile kişilere karşı da sağlanması gerekir”. (Bkz.: (AYM, E.2021/8, K.2021/40, 03/06/2021, § 7)

7. Mahkememiz çoğunluğu dava konusu kuralın iptal istemini reddederken bu kuralla getirilen yapısal değişikliğin basit, sıradan, olağan değişiklik olarak görülemeyeceğini, seçim kurullarında görevlendirilen hakimlerin göreve süresi dolmadan önce görevine son verilmesini haklı kılacak ölçüde bir hukuki ve fiilî zorunluluk barındırdığını şu gerekçeye dayandırmıştır:

“298 sayılı Kanun’un il ve ilçe seçim kurullarını düzenleyen 15. ve 18. maddelerinde il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenme yöntemine ve bunların niteliklerine ilişkin hususlarda 7393 sayılı Kanun’la birtakım değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda temel olarak daha önce, anılan görevleri yerine getirecek hâkimlerin kıdem esasına göre belirlenmesi öngörülmekteyken yapılan değişikliklerle söz konusu hâkimlerin en az birinci sınıfa

ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olanlar arasından ad çekme suretiyle tespit edilmesi usul ve esası benimsenmiştir. Yeni ihdas edilen kurallar yürürlükten kaldırılan kurallara kıyasla seçimleri yönetip denetleme gibi önemli görevler üstlenen kurulları oluşturan ve bu konuda karar verici olan hâkimlerin belirlenme usulünü ve niteliklerini değiştirdiğine göre bunun seçim kurulları bakımından önemsiz bir yapısal değişiklik niteliğinde olduğu söylenemez. Diğer yandan kuralın gerekçesine yönelik olarak (131) numaralı paragrafta yer verilen tespit ve değerlendirmeler de gözetildiğinde seçim kurulları hâkimlerinin tümünün yeni ihdas edilen kurullarda öngörülen usul ve esaslara göre belirlenerek anılan kurulların oluşumunda yeknesaklığın sağlanması bakımından hâlihazırda bu kurullarda görev yapan ve 298 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılan hükümlerinde öngörülen usul ve esaslara göre belirlenmiş olan hâkimlerin görevlerine süresinden önce son verilmesinin söz konusu yapısal değişikliğin hukuki ve fiili zorunlu sonucu olduğu anlaşılmaktadır.” (§ 142).

8. Belli bir süreliğine seçilen ve görev süresi dolmadan bu görevde bulunan hakimlerin görevine dava konusu kuralla son vermenin bir yapısal değişikliğin sonucu olduğu ve bununla bağlantılı olarak bu hakimlerin görevine son vermenin hukuki ve fiili zorunlulukla izahı mümkün olmadığı kanaatindeyim. Zira il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanları önceden kıdem esasına göre belirlenirken yeni kuralın da içinde yer aldığı 7393 sayılı Kanun'la bu kişiler artık yine aynı kaynaktan ama kura yöntemi ile belirlenmektedir. Görüldüğü üzere esasında her iki yöntemde de hakimler adli yargı ilk derece mahkemesi hakimleri arasından belirlenmektedir. Yine önceki kuralın yürürlükte olduğu dönemde de kura yönteminin benimsenmesinden sonraki dönemde de seçim yargısı düzeninde il ve ilçe seçim kurulları şeklindeki yapılanma aynen devam ettiği gibi il ve ilçe seçim kurullarının görev ve yetkilerinde bir farklılık mevcut değildir. 7393 sayılı Kanun'la seçim yargısı düzeni içerisinde sadece il seçim kurulu ve ilçe seçim kurulu içerisinde il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenmesi usulünde bir değişiklik yapılmıştır. Bu nedenle bu farklılığın görevde bulunan hakimlerin görev süresi sona ermeden görevlerini sonlandırmayı gerektirecek bir yapısal değişiklik olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir.

9. Bunun içindir ki yukarıda izah edildiği üzere yapısal, esaslı bir değişiklikten kaynaklanan fiili ve hukuki bir zorunluluk olmadıkça hakimlerin yürütmekte oldukları seçim yargısı ile ilgi görevleri bağlamında önceden belirlenmiş görev süreleri dolmadan görevlerinin kanunla sonlandırılmasının yasama organına karşı yargı bağımsızlığı ilkesini zedelediği aşıkardır. Zira bir seçim hakiminin görevine süresinden önce kanunla son verilebilme imkanının bulunmasının hakim üzerinde baskı yaratabileceği açıktır.

10. Öte yandan önemle vurgulamak gerekir ki getirilen yenilik bir an için bir yapısal değişiklik olarak kabul edilse dahi bu değişikliği idari teşkilattaki bir sistem değişikliği gibi kabul ederek buradan hareketle bu kurullarda görev yapan hakimlerin görevine son vermenin de yargı bağımsızlığı ilkesi bağlamında mümkün olamayacağını vurgulamak gerekir.

11. Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi içtihadında *idaredeki* yapısal değişiklik gerekçesiyle kamu görevlilerinin görevlerini sonlandırıp bu kamu görevlilerini müktesep haklarını ihlal etmemek şartıyla başka idari birimlerde görevlendirmeyi kapsayan kanuni düzenlemeler hukuki ve fiili zorunluluk bağlamında esaslı bir sistem değişikliği gerekçesiyle Anayasa'yla uyumlu görülebilmektedir (Bkz.: E.2014/57, K:2014/81, 10/4/2014). Ancak yargı bağımsızlığı düşünüldüğünde aynı yaklaşımı yargı mensupları ile ilgili bir sistem değişikliği yapıldığında benimseyebilmenin mümkün olmadığını ifade etmek gerekir.

12. Yargı bağımsızlığı ilkesinin bir gereği olarak hakimler belli bir göreve getirildiklerinde dava konusu kuralda olduğu gibi seçilme veya göreve gelme yöntemlerinde kanuni bir değişiklik

Esas Sayısı : 2022/50

Karar Sayısı : 2022/107

olması durumunda dahi görev süresinin bitimine kadar o görevde kalmaları gerekir. Dolayısıyla ancak mevcut hakimlerin görev süreleri sona erdiğinde yürürlüğe giren yeni kuraldaki yöntem esas alınarak kuruldaki yeni üyeler belirlenebilir.

13. Bu nedenle dava konusu kuraldaki temel Anayasa'ya aykırılık sistem değişikliği kabul edilse bile bu kişilerin görevde kalmasını temin eden bir düzenleme biçiminin benimsenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kura yöntemini benimseyen Kanun'da pekala mevcut il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının görev sürelerinin bitimine kadar görevde kalmalarına imkan veren bir geçici madde öngörülebilirdi.

14. Nitekim bu konuda karşılaştırma yapmaya değer bir örnek olarak 2017 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliği ile askeri yargı düzenlerinin kaldırılması bağlamında iki yüksek mahkemeden Anayasa Mahkemesine seçilmiş olup görev yapmakta olan üyelerin durumu gösterilebilir. Bilindiği üzere 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle yapılan Anayasa değişiklikleri kapsamında askerî yargı ve bu yargı düzeni içindeki Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış ve bununla bağlantılı biçimde Anayasa Mahkemesinin oluşumunda da değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikle Anayasa Mahkemesine Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden üye seçilmesine son verilmiştir. Ancak bu yapısal değişiklik yapılırken Anayasa'ya eklenen geçici 21. maddenin (D) bendi ile Askerî Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmiş bulunan mevcut üyelerin herhangi bir sebeple görevleri sona erene kadar üyeliklerinin devam etmesi öngörülmüştür.

15. Dolayısıyla yukarıda sıralanan gerekçelerle il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanlarının görevlerine görev süresi dolmadan son vermeyi öngören 31/3/2022 tarihli ve 7393 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 12. maddesiyle 298 sayılı Kanun'a eklenen geçici 24. madde Anayasa'nın 138. maddesinde güvence altına alınan yargı bağımsızlığı ilkesine aykırılık taşıdığından iptali gerektiği kanaatiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki
HAKYEMEZ